

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΣΤΑ 1903

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ - ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Μ. ΜΑΛΛΚΑΣΗΣ : Σονέτο.
Δ. Η. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ : Πατέρας.
ΜΙΧ. ΤΟΜΠΡΟΣ : Παρακμή.
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ : Φιλοσοφικά Γράμματα.
ΑΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ : Καρφοζούρης.
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ : Είτανε ξανθό...
ΗΒΟΣ ΑΔΕΛΦΟΣ : Κοσμή Παλαμιά.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ : Όνειρεμένος Ύμνος.
ΜΙΧ. ΡΟΔΑΣ : Άμαρτωλιά.
Γ. Κ. ΚΑΤΣΙΜΠΑΛΗΣ : Ένα αίσχος.
ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ : Φθινόπωρο.
Κ. ΦΛΑΪΣΛΕΝ : Σέ μιά νέα κόρη.
Θ. ΣΤΟΡΜ : Όταν έγιναν τὰ μήλα.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

Φαινόμενα και Πράγματα — Έπιγράμματα. — Ό
Νουμάς για τόν Ήυχάρι. — Τά νέα βιβλία. — Ότι θέ
λετε.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ' ΧΡΟΝΟΣ ΚΒ'.

ΤΕΥΧΟΣ 1 (786)

8)ΒΡΗΣ 1920

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΔΡΧ. 5.—

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
(1903 - 1922)

ΕΚΔΟΤΗΣ & ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΔΙΔΥΜΟΥ 36. ΑΘΗΝΑ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ } ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ : *Έκαστο Δραχμῆς*
 } ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ : *Μισή Λίρα*

Τὸ τεῦχος γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸν 1 σελλίνι ἢ 30 σέντις
Ἡ συνδρομὴ προπληρώνεται

Ἐπιβίβια καὶ ἄλλα σχετικὰ μετὰ τὴν Ὑλὴ πρὸς τὴ Δίση τοῦ Νοῦμα
Τὰ Χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΤΟΥ ΠΑΝΟΥ ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

“ Η ΖΩΗ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΕ, ”

(Ἱστορίες τοῦ Πολέμου καὶ τῆς Παλιᾶς Ἀθήνας)

στέλλεται ελεύθερο ἀπὸ τεχνουργικὰ τέλη σὲ ὅποιον μᾶς ἐμβάσει δρχ. *εἰκοσιπέντε*

Ἡ ἔφη. Ἐξῆς. ἔγραψε σὲ παραγραφὰς τῆς α' σελίδας τὰ ἔξης, ὅταν ἐκυκλοφόρησε τὸ βιβλίον :
«Ἐἶνε ἀνάθεμα τὸ φλόμενησιν κανεῖς τὸ ἐκδοθὲν κατ' αὐτὰς βιβλιαρὰκι τοῦ κ. Πάνου Ταγκοπούλου «Ἡ Ζωὴ πού περάσε...» καὶ νὰ μὴ παρασυρθῆ νὰ τὸ διαβάσῃ ὀλόκληρον. Πραγματικῶς μὲ τὸ βιβλίον αὐτὸ κ. Πάνος Ταγκόπουλος, ὁ ὁποῖος βέβαια δὲν εἶνε πρωτόφρων εἰς τὴν λογοτεχνίαν, ἀποκαλύπτει διηρηματοφόρος μὲ θετικὴν ἀξίαν. Εἶνε ἱστορίες τοῦ Πολέμου καὶ τῆς Παλιᾶς Ἀθήνας. Σαύτου πολυμορφία εἰς ἑλεῖνὰ στρατιῶν δημοτικὴν, ὅπως τὴν ἐχειρίζετο ὁ πατέρας του, ὁ ἀλησμόνητος Τάκης, ἀποστολὴ ἀλλοδαπῶν, ἀναστασιαστῶν, μὲ αἰσθημὴ ἀληθινὴν καὶ μὲ παρατηρητικότητα ἀξιοσημείωτον. Δὲν παύεται καθόλου περὶ ὑπερβολῆς. Ὁ νέος αὐτὸς ἔχει νὰ βλέπῃ, νὰ ἐκφράζεται, νὰ ζωγραφίσῃ, νὰ σαγηνεύῃ. Οἱ λαοὶ ἴδιος τύποι τῆς ἀθηναϊκῆς συνοικίας προβάλλουν ἀνάγλυφοι σὰ νὰ κἀθηνται καὶ νὰ κοινοποιῶν ἐπὶ διαλαλῶν τραπέζι. Ἀποτελοῦν πινακοθήκην ἀρκετὰ πλήρη ἐνὸς κόσμου καὶ μίαν ἐπαγγελίαν, τοῦ ἀντικειμένου σχεδὸν εἰς τὸ παρελθόν».

ΜΕΓΑΛΑ ΜΠΑΡ ΚΟΥΖΙΝΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΓΙΑ ΤΡΕΦΩΣ
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΥΪΕΥΟΥ **“ΤΣΕΡΓΑ ΠΑΛΑΣ”** ΕΝ ΑΜΑΡΟΥΣΙΩ ΚΟΡΑΗ 46
Πλησίον τοῦ Σιδηροδρομικοῦ Σταθμοῦ

Δωματὰ κλάρα, ὑγιεινὰ, ἐπιβίβια τῶν ἐν Ἐδρῶν **ΛΟΥΤΡΑ-θερμὰ καὶ ψυχρὰ. Κεντρικὴ ΘΕΡΜΑΝΣΙΣ**
Αὐθιγῶν ὕδατος ἐντὸς τῶν Δωματίων (Eau Courante)
Ἰδιαίτερα διαμερίσματα δι' οἰκογενεῖας πλήρη μετὰ λουτρῶν κλπ.
Ἰδιαίτερα λουτρὰ δι' ἰδιώτας λειτουργοῦντα καθημερινῶς

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ - ΜΠΑΡ ΚΟΥΖΙΝΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΓΙΑ ΤΡΕΦΩΣ

ΣΩΦΕΡ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

ΕΛΥΘΗ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Γιὰ νὰ ἔχητε πάντοτε καθαρὰ τὰ χέρια σας μεταχειρισθῆτε τὴν παγκόσμιον πάστα MIC ἢ ὅποια τὰ καθαρίζει ἀπὸ κάθε μουντζούρα γράσου, σκουρῖας, λαδομπαγιᾶς, μελάνης καὶ ἐν γένει κάθε λιπαρῆς οὐσίας μὲ ελάχιστον ἔξοδον, ἐνῶ συγχρόνως τὰ μαλακώνει, τὰ ἀρωματίζει καὶ τὰ ἀπολυμαίνει.

Γενικὴ παρακαταθήκη **ΓΚΑΡΑΖΪ - ΙΚΑΡΟΣ**
Ὁδὸς Σολωμοῦ 27

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΕΥΧΟΣ 1 (786) 8)ΒΦΗΣ 1929

ΣΟΝΕΤΤΟ

Μές στο γολάζιο σύθαμπο, μ' ἄχραντα ρόδα ἢ χαραυγή,
Κ' ἢ πούλια μέσα σὰ κροντήρια πέταλα νὰ στάζει.
Μάργαρο τέτιο ἀιθόνερο ἢ καρδιά σου νάτανε νὰ πιεῖ,
Νὰ δεοιστεῖ καὶ νὰ καεῖ σὰ φύλλο στὸ χαλάζι!

Ὅμως τὴ μέρα τρέμε τη, γλήγορη τόσο, κι ἂν ἀγγεῖ
Νὰ λάμψει ὁ ἥλιος, μ' ὄλο πὸν κι ἀθώρητος φαντάζει,
Νὰ τος, σὰ μιὰν ἀγιάτρευτη, πὴν' ἀπὸ τὸ βουνὸ πληγή,
Πὼς κάνει τὸν ἐφτάχρωμο οὐρανὸ κι ἀνατριχιάζει...

Ἄλιμονο! τέτιες μουντὲς αἱματοστάλες, οἱ λαμπρές,
Νὰ γίνονται ὀρθρινὲς στιγμὲς πρὶ νὰ σβυστοῦν, τὶ φορὴν!
Καὶ νὰ θαρρεῖς μὲ τὸ αἶριο πὼς κάποιες θάρχονται χαρές!

Ἀλήθεια, δὲν ἐστάθηκε παρόμοια καταδίκη,
Κ' ἐκεῖνο τὸ μαρτυρικὸ στεφάνι, πὸν ἀπειρες φορές,
Τ' ἀπλαχνο φῶς σοῦ ἐφόρεσε, μοιραία κορφῇ, σοῦ ἀνίχει.

Μ. ΜΠΑΛΚΑΣΗΣ

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ

—Τέντωσε τ' αὐτιά σου, βρέ, κι' ἄκου με!...
Θές τὴν τελειωτικὴ μου ἀπάντηση;... Αὐτὴ
ἔναι! Ἡ τὴν παραιτῆς αὐτὴ τὴ σκρόφα, πὸν
σοῦ βῆλθηκε νὰ μοῦ τὴν κἀνης, λέει, κόρη μου,
ἢ σὲ δένω σ' ἐκείνη ἐκεῖ τὴ συκιά, τὴ βλέ-
πεις; νὰ ἐκεῖ στὴν ἄκρη, σιμὰ στὸν τοῖχο...
καὶ παίρνω τὸ δίκανό μου καὶ σὲ τουφεκῶ
σὺν ὄρτυκι!... Ἄλλη κουβέντα δὲν ἔχει! Γκρε-
μίσου ἀπὸ δῶ!...

Καὶ ὁ κύρ Λουκάς, ἀφοῦ ἔβγαλε τὴν ἀπό-
φασή του, χτύπησε τὰ παλαμάκια καὶ φώναξε
νὰ τοῦ φέρουν ἕνα καφέ.

Ὁ Γιαννάκης στεκότανε ἀσάλευτος στὴ θέση
του, μαρμαρωμένος. Ἐίχε σταυρώσει τὰ χέρια,
εἶχε σκύψει τὸ κεφάλι του καὶ καρτεροῦσε.

Δὲν ἤθελε νὰ τὸ πιστέψη πὼς ὁ πατέρας του
θὰ τοῦ φερότανε ἴσαμε τὸ τέλος ἔτσι σκληρὰ
καὶ ἄκαρδα. Τὸν ἤξαιρε πὼς ἄναβε εὐκόλα,
πὼς μιλοῦσε, πᾶνω στὸ θυμὸ του μάλιστα, βα-
ρεια, μὰ πάντα εἶχε τὴν ιδέα πὼς σὰ βῆθη
τῆς καρδιάς του θὰ ὑπάρχη ἕνα κομματάκι
τοσοδὰ καλωσύνης καὶ συμπόνιας, πὸν στὶς
μεγάλες, στὶς κρίσιμες στιγμὲς, γιγαντώνεται
καὶ κυριαρχεῖ.

Καὶ καρτεροῦσε αὐτὸ τὸ θᾶμα. Δὲν εἶτανε
κρίσιμη, μεγάλη, ἢ στιγμὴ αὐτὴ;...

Ἐίχε μιλήσει θαρρετὰ καὶ τίμα στὸν πατέρα
του. Τοῦ εἶχε ἀνοίξει διάπλατα τὴν καρδιά του.
Τοῦ εἶπε πὼς τὴν ἀγαπᾷ τὴ Νίνα. Πὼς τὴν
ἀγαπᾷ πολὺ, τρελλά, ἀπὸ δυὸ χρόνια τώρα.
Πὼς ἔχει δεθῆ μαζί της καὶ ἢ θὰ τὴν πάρη
γυναῖκα του ἢ θὰ σκοτωθῆ.

Τοῦ εἶπε ἀκόμη καὶ τὸ μεγάλο του μυστικόν:

Πὼς ἢ Νίνα εἶναι ἔγκυος, ἀπὸ δυὸ μῆνες ἔγ-
κυος, καὶ πὼς ὁ γάμος πρέπει νὰ γίνη γρή-
γορα, ἀμέσως, γιὰ νὰ μὴ ρεζίλευτῆ καὶ τὸ κο-
ρίτσι καὶ ὁ ἴδιος σὰ μάτια τοῦ κόσμου—καὶ
τότε τὴ θέλει τὴ ζωῆ;...

Κι ὁ κύρ Λουκάς πὸν τ' ἄκουσε ἀσυγκίνη-
τος δλ' αὐτά, τοῦδωσε τὴν ἀπάντηση πὸν νό-
μιζε, σὺν πατέρα, πὼς ἔπρεπε νὰ τοῦ δώσει:

—Ἡ τὴν παραιτῆς τὴ σκρόφα, ἢ σὲ σκο-
τώνω σὺν ὄρτυκι!...

Ἡ κουβέντα αὐτὴ ἔγινε πρῶτ, κάτω στὸν
κῆπο τοῦ ἐξοχικοῦ σπιτοῦ τοῦ κύρ Λουκά.

Ἐίχε ξυπνήσει, ὅπως τὸ συνειθίζε, τὸ γλυκο-
χάραμα, κι εἶχε ἀφήσει παραγγελία, ἄμα ξυ-
πνήση ὁ γιός του, νὰ τοῦ τὸν στείλουνε κάτω
στὸν κῆπο, πὸν θέλει νὰ τοῦ μιλήσῃ.

Ἀπὸ βραδὺς ἔαχε κουβεντιάσει μ' ἕνα φίλο
του, τὸν κύρ Δημητρὸ, κάτω στ' ἀκρογιάλι, στὸ
καφενεδάκι.

Ἐίχανε καθῆσει παρᾶμερα σ' ἕνα τραπεζάκι,
πὸν εἶπε καὶ τοῦ τὸ στήσανε πᾶνω στὴν
ἀμμουδιά, κι ἐκεῖ, πίνοντας τὸ οὐζάκι του,
ἐμπιστεύτηκε στὸ φίλο του τὸν καημὸ του

—Τὸ καὶ τὸ μοῦ συμβαίνει. Τῶμαθα... Διά-
βασα καὶ γράμματά τους... Τὰ ἀράματα
φαίνονται προχωρημένα... μὰ μὴ μεῦ χολε-
σκάνεις καὶ ξαίρω ἐγὼ τί θὰ κάνω!

Ὁ κύρ Δημητρός, πὸν εἶταν ἀνθρωπος πὸν
ἀνοιχτόμματος, τοῦ μίλησε, κατὰ τὴ δικὴ του
τὴ γνώμη, λογικά:

—Καλὸ εἶταν νὰ μὴ γίνη τὸ κακὸ! Μιὰ
ὅμως κι ἔγινε, νὰ κλείσης τὰ μάτια σου καὶ νὰ
δώσης τὴν εὐκὴ σου, γιὰ νὰ μὴ γίνη τὸ κακὸ
μεγαλῆτερο... Τὴ σήμερον ἔμερα, ξαίρεις...

Τι νὰ ξερίσω, μορὲ Δημητρό; Εἶσαι στὰ λογικά σου, . . . Τί μάτια μου νὰ κλείσω καὶ τί εὐχὴ νὰ δώσω, μορὲ; . . . Γιὰ νὰ βάλω μὰ κουρελοῦ, μὰ ποὺ δὲν ἔχει ρούχο νὰ φορέσει, μέσα στὸ βίος μου; . . . Τὸ βίος μου, εἶν' αὐτό! Ἔφτυσα αἶμα γιὰ νὰ τὸ κίνω—τὸ ξαίρεις ἐσὺ Παλιοσιδερικὰ εἶχα, παλιαντζῆς ἤμουνα. . . Κι ἔτυχε ὁ μεγάλος πόλεμος καὶ τὴν παλιοσιδερικὰ τὰ ποῦλησα γιὰ χρυσάφι, καὶ ἔμαρῶθήκα, γιὰ πρώτη ἀρχὴ. Καὶ ρήχηκα ἕστερα μὲ τὰ μούτρα στὴ δουλειά. Σπίτια ἀγόραζα, θυμᾶσαι, καὶ σπίτια πουλοῦσα. Μπῆκα σὲ κἀτι προμήθειες τοῦ Δημῴσιου, καὶ σὲ λίγες ἄλλες ἐπιχειρήσεις. . . Δέκα χρόνια πάλαιφα γιὰ νὰ κίνω τὰ λίγα μιλλιούνια ποῦχω σήμερα. Καὶ νῆρθη αὐτὸς ὁ μπαγάσας. . .

Ὁ κύρ Λουκάς ἄφριξε ἀπὸ θυμό. Ἔ, καὶ νὰ τὸν εἶχε κείνη τὴ στιγμή στὰ χέρια του! . . . σὰν σαοδέλλα θὰ τὸν ξέσκιζε! . . .

—Μὴν κάνεις ἔτσι! τοῦ παρατήρησε ὁ κύρ Δημητρός. Μοναχογιὸ τὸν ἔχεις.

—Κατὰ διαόλου νὰ πῆ τέπιος μοναχογιός! . . . Ἐγὼ θεαίαστηκα γιὰ δαῦτονε. . . Τὸν σπουδαία. . . Γλώσσες τὸν ἔμαθα. . . Ὅ, τι βιβλία μου ξητοῦσε, τοῦ τὰγόραζα. . . Νά, κοτζᾶμ βιβλιοθήκη τοῦκαμα, ποὺ κοστίζει χιλιάδες καὶ χιλιάδες, γεμίτη γαλλικά καὶ γερμανικά βιβλία. Πῆρε καὶ τὸ διπλωμά του φέτος, δικηγόρος, καὶ δὲν εἶν' ἀκόμα εἴκοσι χρονῶν. Κι' εἶχα σκοπὸ ἅμα ἔκανε τὸ στρωτιωτικό του καὶ ξεμπερδεύει νὰ τὸν στείλω καὶ στὴ Γερμανία. Κι αὐτ' ὁ ἀλιτήριος. . .

—Νὰ τὸ λάθος σου, Λουκά μου. Τὸ μεγάλο λάθος σου! . . . τοῦ παρατήρησε ἤρεμα ὁ κύρ Δημητρός. Ἄν ἤθελες νάχης τίς ιδέες σου, ἀντὶ νὰ τοῦ ἀνοίξῃς ἔδῳ ἢ στὴν Ἀθήνα, ἕνα μπακαλικίκι, νὰ τοῦ ζώσης μὴ ποδιὰ στὴ μέση καὶ νὰ τὸν ἀφρίσης νὰ πουλήῃ μπακαλιάρο καὶ σαοδέλλες. . . Τώρα τὸ πουλὶ πᾶει, πέταξε, Λουκά μου! . . .

—Μωρὲ, τὸ ξαναφέρνω ἐγὼ μὰ χαρὰ κοντὰ μου καὶ τοῦ φαλλιδίζω τὰ φτερά! . . .

Κι ὁ κύρ Λουκάς γέλασε πλατεῖα καὶ σαοκαστικά. Καὶ μὲ τὸ γέλιο ἐκεῖνο ἔκλεισε ἢ κουβέντα του μὲ τὸν κύρ Δημητρός.

Τὴν ἀπόφασή του τὴν εἶχε πάρει. Ἡ κουρελοῦ δὲ θάμπαινε στὸ σπίτι του καὶ ὁ γιός του ἄς πῆ κατὰ διαόλου, ἄς βαδίση σύμφωνα μὲ τὸ μυαλό του. Αὐτὸς ἔκανε τὸ χρέος τοῦ σὰν πατέρα. —Τί ἄλλο μποροῦσε νὰ κίνη; Κι' ἀφοῦ τράβηξαν καὶ τὸ τελευταῖο τους οὐζῖκι, ἄκουσε χαμογελῶντας καὶ τὰ τελευταία λόγια ποὺ τὸν εἶπε ὁ φίλος του, ἀποχαρῶντας τον:

—Φρόνηση, Λουκά! Ὅχι νευρικά πράματα, γιατί δὲ βγαίνουν σὲ καλὸ! . . .

—Μωρὲ, θὰ βγοῦνε σὲ καλὸ καὶ θὰ τὸν δῆς καὶ θὰ τρέβης τὰ μάτια σου! . . . μουρμούρεσε.

Ἔτσι, μὲ τὴ συνειδήσή του ἀναπαμένη,

πῆγε σπίτι του, ἔφαγε, γκρίνιασε λιγάκι, ὅπως τὸ συνείδηζε μὲ τὴν γυναῖκά του, καὶ ἀποκοιμήθηκε.

Τὸ πρωί, ὅπως εἶδαμε, εἶπε τὴν τελευταίαν ἀπόφασή του στὸ γιό του.

Ὁ Γιαννάκης, ὅσο βαρετὰ κι' ἂν τοῦ μίλησε ὁ πατέρας του, δὲν ἔφυγε, εἶπαμε. Περίμενε. . . ἕνα λόγο ἤθεμώτερο, κἀτι, ποὺ νὰ τοῦ δίνη μὰ τσοηδὰ ἐλπίδα. . .

—Ἐδῶ εἶσαι ἀκόμα; . . . μούγκρισε ὁ κύρ Λουκάς.

—Ἐδῶ, πατέρα! . . . ἀποκρίθηκε δειλά, δίχως νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια του.

—Τ' ἀποφάσις, λοιπόν; . . .

—Ναί, πατέρα! . . . θὰ τὴν πάρω γυναῖκα μου. . . Δὲν μπορῶ νὰ κίνω ἄλλοιως. . . Τὴν ἄγαπῶ! Ἔπειτα εἶναι καὶ ὁ ἄλλος λόγος, ποὺ σοῦ εἶπα.

Ὁ κύρ Λουκάς τινάχτηκε ἑπάνω κατακόκκινος.

—Νὰ τὴν πάρης, βρε! . . . νὰ τὴν πάρης! Μὰ θὰ σοῦ δεῖξω ἐγὼ πῶς θὰ τὴν πάρης! . . . τοῦ φώναξε, φέρνοντας τὴ ροδιὰ του μπρὸς στὸ μούτρο του. Ἐλα, πάμε τώρα. . .

Κι' ἀνεβήκανε σπίτι καὶ σὲ λίγο βγήκανε ὄξω μαζί. Τὸ μεσημέρι, σὰ γυρίσανε γιὰ φαί, εἶπε στὴ γυναῖκά του.

—Καμάρωσε τὸ γαιμρὸ πῶς σοῦ τὸν ἔκανα!

Πῆγα καὶ τὸν κοίρανα μὲ τὴν γιλιὴ μηχανὴ . . . γουλι . . . καλοκαίρι εἶναι, μαδές. . . θὰ τοῦ τὸ ξουρίζα τὸ κεφάλι* μὰ ἄς εἶναι. . . τ' ἄφησα γι' ἀργότερα, ἂν δὲ βάλῃ μυαλό. . .

Μὴν ξεχνᾶς, πατέρα, πῶς εἶμαι γιός σου πῶς ἔχω καὶ ἐγὼ τὸ πείσμα σου! . . .

Αὐτὰ τοῦ εἶπε μοναχὰ ὁ Γιαννάκης καὶ ἀποτραβήχτηκε στὴν κάμαρά του, δίχως νὰ καθήσῃ στὸ τραπέζι, ἐνῶ στ' αὐτιά του βουίξανε τὰ λόγια τοῦ πατέρα του:

—Μὴν ξεχνᾶς, μπαξεβέγκη, καὶ τὴ σικιά! . . . Δέσιμο στὸν κορμό της καὶ μτὰμ! . . . μὰ μὲ τὸ δίκαιο σὰν ὄρτυκα! . . .

Τὸ βραδύ, ἡσυχος πᾶ καὶ γαλλῆσιος ὁ κύρ Λουκάς, ἀφοῦ εἶχε ταχτοποιήσει τίς δουλειές του τίς οἰκογενειακές, ἔπινε πάλι τὸ οὐζῖκι του μὲ τὸ φίλο του, τὸν κύρ Δημητρός, στ' ἀκρογιάλι, καὶ τοῦ διηγότανε, κομπάζοντας, τὸ κούρεμα τοῦ γιοῦ του.

—Ἔ, πῶς σοῦ φαίνεται; Μὲ τέτοια χίλια ἄς παρουσιαστεῖ τώρα στὴ Νίνα του! . . .

—Τὸ παριτραβᾶς, Λουκά μου, τὸ σκοινὶ καὶ νὰ μὴ σπῆσῃ! . . . τοῦ παρατήρησε ὁ φρόνησιμος ἄνθρωπος.

Μὴ σὲ νοιάζει, Δημητρός; καὶ εἶναι γερὸν καραβύσκοινο καὶ δὲ σπᾶει. . .

Τὴ στιγμή ἀκριβῶς ἐκεῖνη ἤρθε τὸ δουλιὰ του λαχανιασμένο καὶ κατατρομαγμένο, καὶ τοῦφερε τὴ μεγάλη τὴν εἶδηση: Ὁ Γιαννάκης σκοτώθηκε! . . . Νά, κάτω ἀπὸ τὴ σικιά τοῦ περιβολοῦ σκοτώθηκε! Πῆρε τὸ πιστόλι σου, ἀφεντικό, ποὺ τῶχος πάνω ἀπὸ τὸ κεβᾶτι σου

καὶ σκοτώθηκε!... Καὶ μαζευτήκανε ὅλοι οἱ γειτόνοι σπίτι... Καὶ ἡ Κυρὰ κλαίει καὶ δέρονται ξεμαλλιάστηκε ἡ φτωχή!...

Ὁ κύριος Λουκάς ἀποσβολώθηκε. Ἄχνα ἀπὸ τὸ στόμα του. Κρατήθηκε μὲ τὰ δυνά του χέρια ἀπ' τὸ τραπέζι, ἔσκισε τὸ κεφάλι του καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ γοερά, σὰ μωρὸ παιδί.

Ὁ κύριος Δημητρός τὸν ἄφησε νὰ ξεθυμάνῃ κλαίγοντας. Ὑστερὰ τὸν ἀνασήκωσε καὶ κρατώντας τὸν γοερά:

--Πάμε, τοῦ εἶπε ἡρῆμα, καὶ κουράγιο... Καὶ τραβήσανε κατὰ τὸ σπίτι, μὲ βήμα σεργιάνιο.

--Ἐνα τόχα!... εἶπε, ζυγώνοντας στὸ σπίτι, ὁ κύριος Λουκάς. Μὰ μοῦ μείνανε γιὰ παρηγοριὰ τὰ μιλλιούνια μου!...

Κι ἔβγαλε ἕνα γέλιο πλατὺ, ποὺ σπαράζε τοῦ φίλου του τὴν καρδιά...

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΡΑΚΜΗ ΣΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ

Ὅταν στὶς τέχνες ἡ πολιτικὴ χαράζει τοὺς δρόμους τῶν προσανατολισμῶν εἶναι ἐπόμενο πως τὰ συντηρητικὰ στοιχεῖα μὲ τὴν καιροσκόπο μηχανορραφία τους θὰ γίνουν κύρια μᾶς ἐποχῆς.

Στὰ μικρὰ κράτη ἡ κυριαρχία τῶν συντηρητικῶν καὶ ἡ παρερμηνευσία τῶν ἀξιών ποὺ υποστηρίζουν, ἀκριβῶς γιὰτὶ κάνουν πολιτικὴ ἐπικρατησὶς των, δημιουργοῦν μιὰ ἀναπόφευκτη παρακμὴ σὲ κάθε ἀξία ἀπὸ ἔνστικτο καὶ ἀπὸ σύγχρονη ἐνημερότητα.

Ἡ πικρὰ τῶν πρώτων ποὺ μὲ τὴ βοήθεια τῶν ταμείων τοῦ Κράτους γιὰ νὰ στηρίξουν περισσότερο τὶς θέσεις των πλάι στὶς παλιωμένες καὶ παρερμηνεμένες ἰδέες των: γίνονται ἡλίθια γιὰ τὴ γενικὴ τέχνη, ὀπισθοδρομικὴ γιὰ τὸ ἀναπλαστικὸ αἶσθημα ἐνὸς Λαοῦ, καὶ αὐτόχρονα ἀναιδὴς καὶ προκλητικὴ — μὲ τὸ ἐπιχείρημα τοῦ αἰώνιου ὀραίου.

Ἀντίθετα οἱ λίγοι ἐκλεκτοὶ ποὺ ἀποτελοῦν τὴν πρωτοπορία τῆς ρευστότητας τῶν ἀλληλοσυγκρουομένων ἀρχῶν, — μακριὰ ἀπὸ κάθε προστριβὴ μὲ τὸ ἐπίσημο Κράτος, μακρύτερα ἀκόμα ἀπὸ τὸ λαϊκὸ αἶσθημα ποὺ τὸ παρενοχλοῦν καὶ τὸ μασταρδεύουν ὅλες οἱ καθιερωμένες ἀπὸ πολιτικὴ ἐπιβολὴ ἱκανότητες τῶν πρώτων, ἐπιμένουν καὶ κάποτε συντριβόνται σ' ἕνα ἀγῶνα ἄνισο καὶ τόσο μακριὰ τοποθετημένο ἀπὸ τὸ πηγαῖο κέντρο τῆς σύγχρονης τέχνης γιὰ ὅλα τὰ ἔθνη.

Αὐτὲς οἱ σχέψεις ἀποτελοῦν τὴν καθρέφτη τῆς μοιραίας ἐπιβολῆς τῶν συντηρητικῶν καὶ ἐπίσημων λειτουργῶν τοῦ Κράτους ποὺ μὲ τὴν ἐγκολία κινῶνται γύρω ἀπὸ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα καὶ μὲ τὴν ἀνιδιάδεια κατασκευάζουν Νόμους γιὰ νὰ μείνουν ἀκλόνητα τὰ εἰσπρακτικὰ τους δικαιώματα.

Ἔστω, μὰ τί ἔχετε κύριοι στὸ ἐνεργητικὸ σας ὄλοιο σεῖς ποὺ κινεῖσθε καὶ τόσο δὲ κομπάζετε;

Ἡ μήπως εἶναι ἱκανοὶ δυὸ καλλιτέχνες ἄξιμοι τῆς παράταξής σας νὰ σταθοῦν ἀντιμέτωποι τῶν ἀξιών ποὺ υποστηρίζουμε καὶ ἀντιπροσωπεύουμε καὶ πὺ ἐξω ἀπὸ τὸν τόπο μας;

Ὅποιους ἔχετε πείσει ἔως τώρα, μόνο μὲ τὰ πολιτικὰ σας σχέδια τὸ κατορθώσατε. Πίσω ὅμως ἀπ' ὅλες τὶς μανούβρες σας εἴσατε προδωμένοι ἀπὸ τὰ ἴδια ἔργα τῶν χειρῶν σας. Φωνάζουν ἔστω καὶ ὀρθά: Ἐδῶ εἶναι τὰ διαμάντια τῆς παρακμῆς μας.

Καὶ τώρα σὰς ρωτοῦμε ποῖος θὰ σώσει τὴν κατάστασι ποὺ δημιουργήσατε καὶ προστατεύετε — ὅταν θὰ πέσετε ἀπὸ τὶς ἐπάλξεις τοῦ ψευδοσυγκροτήματός σας καὶ τὶς ἄλλες τῶν εἰσπρακτικῶν, τῶν δημοσίων θέσεών σας;

Καμμιά ἱστορία, καμμιά ὑστεροφημία. Γι' αὐτὸ νὰ εἴσατε βέβαιοι, θὰ χυθῆτε μέσα στὶς λεγεῶνες τῶν ἀποτυχημένων ποὺ ἔχουν νὰ παρατίξουν ὅλες οἱ παρόμοιες εἴκολες καὶ πλείνες ἐπιτυχίες.

Ξαίρουμε παρ' ὅλ' αὐτὰ πὺς ὅταν θὰ διαβάζετε τὶς γραμμὲς αὐτὲς καὶ θὰ νιώθετε ζεστὸ τὸ χοῦμα τοῦ Κρατικοῦ πλοῦτος στοὺς κόρφους σας, θὰ γελάσετε γιὰ τὴν προνομιακὴ σας θέση, τὴν ἀκλόνητη ἀπὸ Νόμους, ὅπως εἴπαμε. Ἄλλὰ καὶ πίσω ἀπὸ τὸν ὄραϊο καὶ καλοταίριασμένο αὐτὸ ὄργανο σας σκελετὸ, ὑπάρχει ὁ Λαὸς στὸν ὁποῖο ἀνῆκουσε καὶ ὁ ὁποῖος μπορεῖ ὅταν πρέπει νὰ σὰς ἀνατρέψει.

Λοιπὸν στὴ συνείδηση τῆς πρωτοπορίας αὐτοῦ τοῦ Λαοῦ, δηλαδὴ τῆς καλλιτεχνικῆς του ἱστορίας, στέκεσθε ἀνάμεσὸ μας σὰν πρόσδοτες καὶ σὰν οργανοπαίκτης γύφτοι καὶ καρπαζοεισπραχτορες. Ὅ,τι βρήκατε γερὺ χτισμένο ἀπὸ τοὺς πρώτους νεοέλληνες καλλιτέχνες, Νικηφόρο Λύτρα, Βολωνάκη, Φιλιππότη, Χαλεπά, τὸ στραπατσάρατε καὶ τὸ ρίζατε στὸ βόρβορο τῆς ρομαντικῆς σας ἀπλησίας μὲ μέσα ἐβραίων ἐμπόρων τῆς πὺ ἀνίερης ἐκμετάλλευσης τοῦ αἰσθηματος τοῦ Λαοῦ μας.

Εἴσατε στὴ συνείδησή μας χροσκοπημέιοι καὶ μοιάζετε σὰν παράσιτα τοῦ κορμοῦ τῆς ἀνδρικῆς μας καὶ ἐλληνικῆς μας ἀκαμψίας καὶ σκληρότητας.

Ἄν δὲν εἴσατε αὐτοὶ ποὺ φαίνεσθε, ποὺ κρύφατε τὸν ἐνθουσιασμό σας στὰ πρῶτα βήματα τῆς νεοελληνικῆς τέχνης; Ποιὸ εἶναι τὸ ὄλοιο τῆς Ἐθνικῆς μας Πινακοθήκης; Τί θὰ δείξει στὴν πρώτη ἑκατονταετηρίδα ἡ Ἐλλάδα μέσα σ' αὐτὴν ὡς ποιότητα ἐργασίας σύγχρονης; Μήπως τὰ ὀγκώδη ποσὰ ποὺ ἐπλήρωσε γιὰ νὰ σὰς διατηρεῖ 29 χρόνια ἀπὸ τὴ σύστασή της μέχρι σήμερα καὶ γιὰ νὰ ἔχετε ἕνα σπουδαῖο ἔργον τ. ὁ Νικηφόρου Λύτρα καὶ μιὰ σπουδὴ βάρκας τοῦ Βολωνάκη; Ποῦ εἶναι ἡ γλυπτικὴ σας παράταξι; Μήπως στὴν καλλιτεχνικὴ σας συμβολὴ κοντὰ στὴν Ἐκδοτικὴ Τράπεζα;

Παρακμὴ — Παρακμὴ — εἶναι ἡ ἡγῶ ὄλων τῶν δικαιολογιῶν σας. Θὰ σὰς ἀντικρύσουμε

Μ. ΤΟΜΠΡΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΟΝ ΙΔΡΥΤΗ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ,"

I

Βερολίνο, 28 XII 07

Ἀγαπητὲ Ταγκόπουλε,

Τὰ συγχαρητήριά μου γιὰ τὸ δράμα σου Μπράβο! Εἶδα τὴν ἰδέα του ἀπὸ τὴν κριτικὴ σὺν στερνὸ φύλλο τοῦ Νουμά (ποιὸς εἶναι ὁ Κριτικός τοῦ Νουμά;) καὶ προσμένω ἀνυπόμονα νὰ διαβάσω καὶ τὸ ἴδιο δράμα. Χίτπασο μπορεῖς πρὶν ἐπὶ τέλους κάτι νὰ ξυπνήσῃ. Καὶ γιὰ νὰ κούδωνται κραυγές, σημείω πὼς κάτι κριφοκαίει λαγασμένο γιὰ τοὺς στενοκέφαλους. Οἱ ἀλνοειδὲς πρέπει νὰ συντριφθοῦνε. Στὸ σκοπὸ ταιριάζομε ὡς τὴν ὄρα ἐλπίζω νὰ συμφωνήσωμε καὶ στὰ μέσα (*).

Σ' εὐχαριστῶ θερμὰ γιὰ τὴ φιλοξενία πού μου δίνεις στὸ Νουμά. Μ' αὐτὸ τὸ θάρρος, σοῦ στέλλω πάλι κάτι σήμερα καὶ ἐλπίζω νὰ μου ἐπιτρέψῃς νὰ σοῦ στείλω καὶ κάτι ἐκτενέστερο ἀπαντήσας στὸ Ραμά καὶ στὸν κ. Ἰδα**. Πρὶν ὅμως, ἴσως αἴριο, θὰ σοῦ στείλω ἕνα ἀρθρο, πὸν μουδωοε ἀφορμὴ σ' αὐτὸ τὸ δράμα τοῦ Νιρβάνα. Μὲ ἀγαπάκησε ἡ ψευτιά του καὶ ἡ βδαι του.

Ὁ Οἰκονόμου τί γίνεται; Εἶναι θνητωμένος μαζί μου, πὸν δὲν τὸν βοήθησα στὸ ἔργο του. Μὰ τί γὰ τοῦ κάμω. Πιστεψέ με πὼς με γάλο κόπο γράφω κ' αὐτὰ πὸν στέλλω στὸ Νουμά. Μιὰ ἀρρώστεια πὸν μ' ἐφορτώθηκε, δὲν μ' ἀφίνει.

Μοῦ ζητᾶς καὶ σὺ κομμάτια ἀπὸ τὸ Φάουσι. Οὔτε ξανακοίταξα τὴ μετάφρασι, οὔτε ξέρω καλά πὸν βρῖσκειται. Ἔχει τέτιο γάλε, πὸν θέλει κόπο κὶ ὄρεξι γιὰ νὰ τυπωθῆ ἔστω κὶ ἀπόσπασμά της. Σοῦ μιλῶ εἰλικρινὰ καὶ πιστεψέ με.

Σφίγγοντάς σου πάλι ἀπὸ ὕλη μου τὴν καρδιά τὸ χέρι γιὰ τίς «Ἀλνοειδὲς» σου.

Μένω δικός σου

Κ. Χατζόπουλος

Τὸ Νουμά τὸν λαβαίνω καὶ σ' εὐχαριστῶ πολὺ. Τὰ χαιρετισματά μου στὴν Κα Καμπύση.

(*) Πρόκειται γιὰ τίς «Ἀλνοειδὲς», τὸ τρίπραγο κοινωνικὸν δράμα τοῦ Δ. Ταγκόπουλου, πὸν παίχτηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ Δημοτικὸ Θέατρο ἀπὸ τὸ Θίασο τοῦ Ἑωμᾶ Οἰκονόμου (27 τοῦ Νοέμβρη 1907) καὶ τόσο χτυπήθηκε — ὅπως εἶταν ἐπόμενον! — ἀπὸ τὸν τύπο. Κριτικὸς τοῦ «Νουμά» ὁ Γήρας Γκόλφης.

(**) Ὁ Ραμάς (κ. Μάρκος Τσιριμῶκος) με τὸν Ἰδα (Ἰωάννα Αραγοῦμη) ἀνήκανε στὴν πλευρὰ τῶν Ἑθνικιστῶν (Ἐρ. ο.να — Βλαστοῦ, κ. ἄ.) πὸν ἐποστηρίζανε με ἀρθρα τους στὸ «Νουμά» πὼς ὁ Σοσιαλισμὸς δὲν εἶναι χρήσιμος γὰ τὴν Ἑλλάδα, πὸν σὺν Κράτος ἀκόμα ἀφικασίαι καὶ σὺν Ἑθνος γλιτωκαταργημένο ἔχει ἐνάγκη πρὶν ἀπ' ὅλα ἀπὸ Ἑθνομό, ἐγὼ ἀντίθετα ὁ Χατζόπουλος (Πέτρος Βασιλικὸς τότε) μαζί με τὸ συγγραφέα τοῦ

II

Dachau 29. 5. 09

Ἀγαπητὲ Τάκη,

Ἐδῶ καὶ ὀκτὼ μέρες σοῦ ἔστειλα ἕνα ποιήμα τοῦ Γκαίτε μαζί με μιὰ ἀπάντησι στοὺς Ραμά καὶ Πουλημένο. Θάρρῶ νὰ τυπώσῃς τὴν στερνή. Προχθὲς ἔλαβα καὶ τὴ νέα πανταχούσα τοῦ Ραμά κὶ ἀπόρησα πὸν τὸν βρήκῃς νὰ λέῃ σωστὰ πράματα, ὡς μοῦ ἔγραφες. Διαστρέφει τὰ πάντα με τὴ στενοκεφαλία του καὶ τὴν κακὴ πρόθεσι. Ἐγραψα τοῦ Φ. Πολίτη στὴ Γένα νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ ἂν ἔχει ὄρεξι αὐτός, γιὰτὶ ἐγὼ στὸ Νουμά θὰ δυσκολεφτῶ νὰ τυπώσω τὴν ἀπάντησι πὸν τοῦ χρειάζεται. Ἀμα ἀδιάσω λέω νὰ τοῦ τὰ πῶ ὀλίγετα ὄξω ἀπ' τὰ δόντια στὸ Μέλλον, ἂν με δεχθοῦν κ' ἐκεῖ. Ὅταν ἔχει τὴν ἀνθάδεια νὰ μᾶς δείξῃ στὴν ἀστυνομία, τότε δὲ βασιτεῖται πιά, πρέπει νὰ ξεβρακωθεῖ ἡ ἀστικὴ ἀτιμία. Ἐγραψα στὸν Φ. Πολίτη, γιὰτὶ ἀποῦ σοῦ ἔστειλα τὴ δική μου ἀπάντησι στὸ γράμμα τοῦ Ραμά, μὸν ἔστειλε κὶ ἐκεῖνος νὰ διαβάσω μιὰ δική του καὶ τὴ βρήκα πὸν πιτυχημένη ἀπ' τὴ δική μου, πὸν οὐσιαστικὴ. Θάξίζε νὰ μὴν τὸ παραμερίζεις τόσο αὐτὸ τὸ παιδί. Χρωσιτῶμε νὰνοίγωμε τὸ ἔδαφος στὴν ἐνέργεια τῶν νέων, τέτιων νέων!

Ὅσο γιὰ τίς ἀντιλογίες πὸν ἔχεις στὴν κρίσι μου γιὰ τὸ δράμα σου, θὰ προτιμούσα νὰ τίς ἄκουα ποιὸς εἶνε ἢ στὸ Νουμά, ἢ σὲ γράμμα σου. Ὅπως κρίνω γὰ τὸ ἔργο σου, ἔτσι ὀφείλεις νὰ κρίνεις καὶ σὺ τὴν κριτικὴ μου.

Ἐχω ἕνα σημειῶμα ἔτοιμο γιὰ τὰ λυρικὰ ποιήματα Σαντορινίου, Γκόλφης καὶ Σικελιανοῦ. Ἀμα βρῶ τὴν ὄρεξι καὶ τὸ ξανακοιτάξω θὰ σοῦ τὸ στέλλω μαζί με τὸ βιβλίον. Γιὰ τὴν ὄρα ἔχεις ἄλλη δική μου ὕλη δὲν εἶνε βλα. Ὅσο μάλιστα με κούρησις καὶ ξανάπιασα τὸ Φάουσι, μὴ μπορέσω νὰ σοῦ στείλω ἕνα κομμάτι. Φοβᾶμαι ὅμως δὲ θὰ τὰ καταφέρω νὰ τοῦ δόσω μιὰ μορφή σὺν τῶν λυρικῶν πὸν σοῦ ἔστειλα Κακὰ καὶ ψυχρὰ εἶνε κὶ αὐτά, μὰ κάτω ἀπ' αὐτὰ δὲν ἀξίζει τὸ τύπωμα. Ἐχω ἕξ ἔφτα ἀκόμη λυρικά, μὰ σκοιντάβω ἐξὸν ἀπ' τὴν ἀδυναμία μου καὶ στὴν ἄγνοια ὀλικοῦ γλωσσικοῦ. Ἀνυστηχῶς σ' αὐτὰ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ κάνει ὄτι ἕκαμα με τὸν τίτλο τῆς κωμωδίας τοῦ Ἀουπτιμαν, πὸν μοῦ διόρθωσε

«Κοινωνικοῦ μας ζητήματος» Γιάννη Σκληρό, Μάρκο Ζαβιτσιάνο, Γιαννιὸ κ. ἄ. ἐποστηρίζανε μιὰ φωτεινότερη βδαι, πὸν θετικὴ ἀπὸ τοὺς ρωμαντισμοὺς τῶν πρώτων, πὼς ὅλοι οἱ ἀναμορφωτικοὶ στὴ γλῶσσα καὶ στὶς ἰδέες πρέπει νὰ γήσουνε σοσιαλιστὲς ἂν θέλουνε τὸ Δημοτικιστικὸ ζήτημα νὰ καρποφορήσῃ τοῦ γρηγορότερο καὶ νὰ ἐπιφέρει τὴν πνευματικὴ ἀνύψωσι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ τέταρτο γράμμα τοῦ Χατζόπουλου αὐτῆς τῆς σειρᾶς.

ὁ Πουλημένος. Μὰ εἶδες μικρολογία ρωμέικη; Μὰ ὁ εὐλογημένος κι αὐτός και καθένας ἄλλος ἔπρεπε νὰ τὸ δεῖ πὼς βάζοντας τὸ γερμανικὸ σὲ παρένθεση, δημολοῦσα τὴν ἀδυναμία μου νὰ τὸ ἀποδόσω ἑλληνικά. Δὲν κταδέχτηκα νὰ κατεβῶ σὲ τέτοιες ἐξηγήσεις περιττὲς γιὰ ὅποιον δὲν ἔχει κακὴ πρόθεση. Δὲν ξέρω ἂν τ' ἀποδίνει τὸ «χρυσὴ γούνα» πὸν λέει αὐτός. Κατὰ λέξη θὰ πεῖ «Γούνα ἀπ' ἄδερμα κάστορος» (κάστορχιοῦ). Εἶν' ἓνα εἶδος γούνας ἀκριβῆς. Δὲ θάταν ἀσχημὸ νὰ ζητοῦσες ἀπὸ τὸ Στρατήγη τὴ μετάφραση τοῦ ἔργου αὐτοῦ και ἂν εἶνε καλὴ νὰ τὴ βάλεις σὸ Νουμᾶ. Θὰ σοῦ σύσταينا νὰ τὸ διάβαζες γαλλικά τὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ Ἀουπτιμαν. Εἶνε ἓνα ἀριστοῦργημα. Πρόκειται γιὰ μιὰ γούνα, πὸν τὴν ἔκλειψε μιὰ γυναῖκα τοῦ λαοῦ, πὸν περνάει γιὰ τίμα και κανένας δὲν τῆς βάζει ὑποψία. Ἔτσι λαβαίνει ἀφορμὴ ὁ ποιητὴς καὶ σατυρίζει τὴ δουλοπρέπεια και οἰενοκεφαλιά τῆς γερμανικῆς γραφειοκρατίας, τόσο φυσικά και δίχως τεντένισα.

Ὁ Παπανικολάου σοῦ ἔστειλε μοῦ φαίνεται ἓνα νέο ἀρθρο, μὰ δὲ θαρρῶ νὰ λέει πολλὰ πράματα.

Ἐπειτα ἀπ' αὐτὰ ἐπίτρεπέ μου νὰ σοῦ ἀναθέσω ἓνα ζήτημα, πὸν εἶχες τὴν εὐγένεια νὰ μοῦ προσφερθῆς μόνος σου προτίτερα. Ὁ κ. Μῆτσος Ταβουλάρης, πρὶν βοηθὸς τοῦ Οἰκονόμου σὸ Β. θέατρο και τώρα θιασάρχης ὡς φαίνεται, βρῆκε τὴ διεύθυνσὴ μου στὴν ἄλληλογραφία τοῦ «Νουμᾶ» (ὅπου σημειώθηκε ἐσφαλμένα κι' ὠστόσο μ' ἔβρηκε τὸ γράμμα) και μοῦ ἔγραψε ζητώντας μου τὴν ἄδεια νὰ παίξῃ τὴν Προμάρμη τοῦ Γκριλλπάρτσερ(**). Μοῦ δίνει ὁ οἰο ποσοστά. Λίγα εἶναι μὰ στὶς ὥρες πὸν βρισκόμαστε ἀπ' τὴν ἀναβροχιά καλὸ και τὸ χαλάζι. Τὴ μετάφραση τὴν ἔχει λέει συρράφει ἀπὸ ρόλους ἠθοποιῶν. Ἐγὼ ὅμως πιστέβω νὰ τὴν ἔχει ξεσηκωμένη ἀπ' τὸ κείμενο τοῦ Βασιλικοῦ. Μαζὶ μὲ τὴν ἄδεια μοῦ ζητᾶει ν' ἀναθέσω σὲ κάποιον τὴ βεβαίωση και εἰσπραξὴ τῶν δικαιωμάτων μου. Λοιπὸν τὸ ἀναλαβαίνεις; Παρουσιάζεται ὅμως τὸ ζήτημα ἂν ἔχω δικαίωμα νὰ τοῦ τὴν δώσω τὴν ἄδεια, ὅσο εἶχα πουλήσει τὴ μετάφραση σὸ Βασιλικὸ. Δὲν τὸ πιστέβω νὰ τὴν πούλησα ὅμως και γιὰ πάντα, ὅσο μάλιστα δὲν ἔχω κάμει καμιὰ τέτοια συμφωνία. Ὁ κ. Ταβουλάρης μοῦ γράφει πὼς ἔχει και τοῦ βλάχου μεταφράσεις πουλημένες μὲ τὸν ἴδιον τρόπο και πὼς ὑπάρχει καταστατικὸ πὸν ἐπιτρέπει σὸ μεταφραστὴ τὴ διάθεση τῶν ἔργων του μετὰ τρία χρόνια. Μῆ

(**) Μὲ τὸν τίτλο ἀλλαγμένον γιὰ νὰ τραβήξῃ τὸ λιὸ («Στοιχεῖο τοῦ Πύργου», φρικαστικὸ δράμα, κ. λ. π.) παίχτηκε ἡ «Προμάρμη» ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἀπὸ τὸ εἶσος Δ. Ταβουλάρη—Βασιλέας Στεφάνου και κρᾶτης ἀρκ τῆς βραδύς σὸ «Ἀθήναιο» μ' ἀληθινὴ κοσμοπλημμύρα. Τὸ ρόλο τοῦ Γαρμπίε ἐκείσε ὁ μακαρίτης σήμερα Εὐάγγελος Διληνάρδος.

ὄντας σίγουρος γιὰ δὲ αὐτὰ, δὲν τοῦ τηλεγράφησα ὅπως ἤθελε τὴ συγκατάθεσή μου, μὰ τὸν ἔστειλα νὰ βρῆ ἔσε και νὰ συνεννοηθῇ μαζὶ σου. Ἄν ἔχεις διάθεση λοιπὸν, κάμει σὲ παρακαλῶ, ὅτι ἐγκρίνεις, βάλτον νὰ σοῦ κάμῃ ἓνα χαρτάκι σὰ σὲ ἀντιπρόσωπό μου, κανονίζοντας τὰ ποσοστά ἐπὶ τῆς ἀκᾶθ ἄριστιης εἰσπραξῆς και βάζοντας ὄρο νὰ μὴν ἀλλαχτῆ ἢ μετάφραση ἐπὶ τὸ καθαρῆβον.

Τέλος σὲ ἀφήνω ἐλεύθερο νὰ κάμῃς ὅτι νομίζεις πρέπο. Ὁ κ. Ταβουλάρης μοῦ γράφει πὼς, ἂν δὲν τοῦ ἐπιτρέψω νὰ παίξῃ τὴ δική μου μετάφραση, θὰ βάλει κάποιον νὰ τὸ μεταφράσῃ τὸ ἔργο περὶ και νὰ τὸ δόσει. Ἐννοεῖς βέβαια τὶ θὰ γίνῃ. Βλέπεις ὅμως πὼς ἢ διαμαρτύρηση πὸν ἔκαμες σὸ «Νοῦμᾶ» ἔπιασε και σ' εὐχαριστῶ ξανά γι' αὐτὴ.

Ὁ Οἰκονόμου δὲν πιστεύω νὰ θυμῶσει, ἂν ἄλλοι πρόλαβαν και ἀντίγραψαν τὴ μετάφρασή μου. Τοῦ εἶπες νὰ κάμῃ ὅτι σοῦ ἔγραψα γιὰ τὸ Φάουστ πὸν θέλει; Ἐμὲ δὲ μοῦστειλε τὴ διεύθυνσὴ του και δὲν ξέρω πὸν νὰ τοῦ γράψω. Ὁ Μῆτσος Ταβουλάρης ἔχει διεύθυνση ὁδὸς Κολωνοῦ 11. Ἄν δὲν ἔρθῃ διώλον νὰ σ' ἔβρη και μάθει πὼς δίνεται σὸ Ἀθῆναιο ἢ «Προμάρμη», ἔχε τὸ νοῦ σου, σὲ παρακαλῶ.

Μὲ πολλὰ συμπάθεια γιὰ τὸ φόρωμα και περισσότερα χαιρετίσματα.

Σὲ φίλῶ .
Κώστας

III

Dachau 21.9.09

Ἀγαπητὲ Τάκη,

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν προσοχὴ πὸν ἔδωσες στὴ διόρθωση τοῦ Φάουστ ὠστόσο ἔμεινε ἓνα ἀρκετὰ σημαντικὸ λάθος, πὸν ὁ Πουλημένος μπορεῖ νὰ μοῦ τὸ ρίξῃ σὲ ἀμέλεια, ὅσο μάλιστα, γιὰτὶ δὲ χωροῦσε ὁ στίχος νὰ κρατήσω τὴν κυριολεξία τοῦ κείμενου, ἀναγκάστηκε νὰ πῶ: Τζάμι ἀντὶς παρᾶθυρο πὸν λέει τὸ πρωτότυπο. Καὶ τὸ τζάμι ἔγινε σὸ τυπωμα τζάκι. Ὡστε ἂν θέλεις, διόρθωσε σὲ μιὰ σημείωση τὸ στίχο:

Στέκει σὸ τζάκι και τὰ σύγνεφα .οιτάει ἔτσι:

Στέκει σὸ τζάμι και τὰ σύγνεφα .κοιτάει.

Τὸ λάθος κάθε ἄλλο παρὰ νὰ τὸ ρίξω σὲ δικὴ σου ἀμέλεια μποροῦσε νὰ μοῦ ξεφύγει και μένα ὠστόσο, βλέπεις, πὼς εἶναι καλὸ νὰ βλέπῃ κι ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας τὶς διορθώσεις. Γι' αὐτὸ τὸ συλλογιέμαι ἂν πρέπει νὰ σοῦ στείλω τὸ διήγημα πὸν τελείωσα, ὅσο μάλιστα, ὅπως σοῦ ἔγραψα, εἶναι τὰ 3/4 του σὲ ρομωλιώτικη διάλεχτο(*). Τὸ ἴδιο και τὴν Ἴφιγένεια:

(*) «Ἀγάπη σὸ Χωριὸ» τὸ διήγημα. Δημοσιεύτηκε σὸν «Καλλιτέχνη» τοῦ Βόικου και τραβήχτηκε σὲ ξεχωριστὸ βιβλίο.

Πρέπει να δώ μόνοι μου διορθώσεις ώστε αφού αυτό είναι δύσκολο να λαβαίνω έδω διορθώσεις, ως τσάφησουμε, όσο ναρθώ μόνοι μου αυτού, που ελπίζω να γίνει γρήγορα. Έλπίζω να μη με παραξηγήσης, όσο φαντάζομαι πως είσαι βέβαιος πως μου άρξουν καλύτερα από κάθε άλλες οι στήλες του «Νουμά», γιατί αν και χωρίζομαι ριζικά σ' ένα σημείο από τους άλλους συντάχτες του, όμως μάς ενώνει μ' αυτούς η καθαρή δημοκρατική προσπάθεια, που στεγνά μαζί με άλλες διαφωνίες μια κ' η γλωσσική μ' εχώρισε απ' τη σοσιαλιστική ομάδα μας έδω, που έγινε άστική τώρα και γυρβει συνεννόηση με το Ραμά και χτυπάει τις πόρτες της μιάς και της άλλης άθρηαίτης πατσαβούρας. Είμαι βέβαιος πως δε θα τους δεχτή καμιά και στο τέλος θάρθουν πάλε στο «Νουμά», μα κι ο «Νουμάς» πρέπει να τους βάλει τον δρο της γλώσσας. Αύτη είναι και του Θεοτόκη η γνώμη, άλλιώτικα καταντάμε κι εμείς Λεμμούζοι.

Ο Θεοτόκης είναι από προχτές έδω στο χωριό και θα μείνει ως το τέλος του μηνός, 8 μέρες δηλαδή ακόμα. Από δώ θα πάη στη Βιέννα κ' ίσως και στους Κορφούς ώστε τι άντρέσσα τον να σου στείλω; Αν θέλεις γράψε του η έδω σ' έμένα η στους Κορφούς.

Από το Βόλο έλαβα μια άγγελία του Έργάτη στην καθαρέβουσα. Βλέπεις πως οι εργάτες δε θα μπορέσουν να ήουχάσουν πιά. Κρίμα μόνο πως οι δικοί μας δε θέλουν να πειστούν κ' έτσι φεύγει απ' τα χέρια μας το ζήτημα και παρουσιάζει το έλεινόν φαινόμενο των εργατών που μιλούν την καθαρέβουσα. Κ' οι άξιωματικοί θαρρῶ, θάχουν στο πρόγραμμα τους την άναστήλωση της άρχικής γλώσσας μαζί με τη μεγάλη Ελλάδα. Μα κ' εγώ βαρέθηκα πιά να μιλάω.

Μου γράφεις πως μου έστειλες 50 φράγκα. Έδω και πιότερο από δυο βδομάδες έλαβα μια είδοποίηση από το έδω ταχυδρομείο πως ήρθε μια έπιταγή σδνομά μου και τη γύρισαν πάλε στην Αθήνα για να συμπληρωθούν κάποιες έλλείψεις που είχε. Φαίνεται θα εινε η δική σου έπιταγή και λάβε αν θέλεις τον κόπο να γυρέψεις πληροφορίες και να τους βιάσεις να τη στείλουν γρήγορα πάλε. Θα με υποχρέωνες γιατί κ' εγώ βρίσκομαι σε άνάγκη αυτες τις μέρες. Είμαι να ξαναγυρίσω στο Μόναχο, όπου άκριβηγε με τους νέους φόρους η ζωή και ζήτημα εινε αν θα μπορέσω να μείνω πιά, αν και είχα άπλυτη άνάγκη να μενα κάμποσον καιρό ακόμα. Σα να μη σās φτάνει η άκριβεια κι αυτού, θέλετε με τους νέους φόρους να την κάμετε άβάσταχτη για το λαό. Μα θα μου πεις θα κάμετε με τους στρατούς μεγάλη πατρίδα. Μα τότες έπρεπε εκείνοι που θέλουν τα μεγαλεία να κόψουν πρώτα τους δικούς τους μιστούς και όχι των φτωχών δασκάλων, καθώς μαθαίνα, Και το άνακάλεσμα

των κοριτσιών που σπουδάζουν στην Εύρωπη, δείχνει το προοδευτικό κ' εκπολιτιστικό πνεύμα της επανάστασης των άξιωματικών.

Έμαθα επίσης πως κ' ένας εργάτης Έργαλε αυτού ποιήμα στην καθαρέβουσα!

Με πολλά χαιρετίσματα

Κώστας

IV

Μόναχο, 23. 10. 09.

Άγαπητέ Τάκη,

Έλαβα το γράμμα σου, μα θαρρῶντας πως θα μου έρχονταν διάθεση να διορθώσω στο μεταξύ μια οκνηή του Φάουστ και να σου τη στείλω μαζί, δε σου άπάντησα προτιότερα. Η διάθεση δεν μου ήρθε και σου στέλνω μονάχα ένα σημείωμα για τα στεγνά δράματα που έλαβα κι αν το βρίσκεις άξιο για το Νουμά, τώπωσέ το. Σαν είδος πρόλογο δίνω μια έξήγηση στον Πασαγιάννη και στον Π. Φλ. για τις άπορίες τους και την πρόκληση που μου έκαναν. Αν την τυπώσεις και σ' ερωτήσει κανείς ποιός εινε ο Μπάβιος και Νάιβιος που άναφέρω, δός τους από μέρος του Νουμά την άπάντηση πως ήταν οι δυο μεγάλοι λατινοί ποιητές τον καιρό του Βεργίλιου. Τότε βγήκε και τδνομα Poetaster. Αν θέλεις, να κ' ένα δίστιχο του Βεργίλιου σ' εκείνους, μεταφρασμένο απ' το Θεοτόκη:

Όσοι το Μάβιο δε μισούν, την ποιήσή του ως στέγρον Νάιβιο, κι ως βόσκουν άλιουπες και τράγους ως άρμέγον.

Κ' επειδή περι Θεοτόκη ο λόγος, μην έλαβες τα Γεωργικά; Ήταν στο τελευταίο φύλλο το τύπωμά τους έδω κ' ένα μήνα που έφυγε από δώ. Και παράξενα δεν έχω πιά είδησή του, δεν ξέρω που βρίσκεται.

Και τώρα ως έρθω στο κύριο θέμα. Μου γράφεις πως είσαι δημοκρατικός και σοσιαλιστής. Το παράπονο που μου το γράφεις, το δικιώνω. Κι έδω εινε το ζήτημα πως να μπορέσουμε να τους κουνήσουμε. Και πρώτα να σου πω έσε δυο λόγια, συμπάθα με! Άες είσαι σοσιαλιστής. Μα σοσιαλιστής που γυρβει δικτατορία και κυβέρνηση δίχως βουλή, δεν ξανακούστηκε. Ο σοσιαλιστής θα γυρβει δικτατορία μόνο του λαού. Κ' ήθελα να ξέρω πως τη φαντάζεσαι τη δικτατορία. Ο βασιλιάς η δ. Ζορμπάς δικτάτορας; Και νομίζεις πως αν τους έδινες αυτουνων την έξουσία, θα σε κυβερνούσαν καλύτερα; Οι δικτατορίες καμαρίλες μόνο γενούν. Τη δοκίμασαν οι άξιωματικοί με τη γεν. διοίκηση του Λιάδοχου. Άλλο αποτέλεσμα δε θάχει για μάς παρά ναπαροργίσει το Νουμά. Σās φτάνει η βουλή, ε; Το κακό δε διορθώνεται άλλιώτικα μόνο με το ξύπνημα του λαού σιγά σιγά. Μα μια τέτια φωνή δεν άκούστηκε στο Νουμά. Εκείνο που φωνάζετε όλοι «άνθρωπους πρώτα» εινε σωστό, όχι όμως με το πνεύ-

μα ποιὸν τὸ λέτε: ἀναδιοργάνωση τῆς παιδείας. Ὅχι γιατί δὲ χρειάζεται τέτια, μὰ μὲ τῆ σημερινῇ κυριαρχίᾳ τῶν πλουτοκρατῶν καὶ κοιζαμπασίδων δὲ γίνεται. Πρέπει νὰ τὸ πιάσει ὁ λαὸς καὶ νὰ τὴ ζητήσει. Κι ἄλλο μέσο δὲν εἶνε παρὰ ἡ βουλευτοκρατία πού δὲ θὰ πῆ ἄλλο τίποτε ἀπὸ λαϊκὴ κυριαρχία. Βλέπετε τοὺς σημερινούς βουλευτὲς μόνο καὶ νομίζετε πὼς θὰ διορθώσετε τὸ πρᾶμα καταργώντας τὴ βουλή, ἀλλάζοντας τὸ σύνταγμα. Μὴ θέλετε καὶ γερούσια πού νὰ διορίζεται ἀπ' τὸ βασιλεῖα ἢ νὰ ἐκλέγεται ἀπ' τοὺς πλείοτερο φορολογούμενους; Οἱ Δραγουμίδες καὶ οἱ Ἑσολιν πού πετᾶν τίς ιδέες, τέτια θέλουν. Λοιμῶστε τα καὶ θὰ δῆτε τὴν πρόοδο. Ἐκεῖνο πού εἶπετε στοὺς ἀξιωματικούς νὰ μὴ βυίζονται καὶ τὰ πρᾶματα δὲ γίνονται γιὰ μιὰ μέρα, εἶνε σωστό. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ βιαζόμαστε κ' ἐμεῖς γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ λαοῦ, πού δὲ γίνεται σὲ μέρες καὶ μῆνες, μὰ χρειάζεται χρόνους, χρόνους πολλούς κ' ἐργασία πολλή ἀπὸ κείνους πού αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη νὰ τὸν ξυπνήσουν. Καὶ γι' αὐτὰ πρῶτα ἐμεῖς οἱ δημοκρατικὲς τί κάμαμε ὡς τώρα; Πῆγε κανεῖς μας στὸ λαὸ; Ἄν εἶμαστε ὅλοι πέρα πέρα ἀριστοκράτες ὡς τὰ χτές; Δὲ ζητᾶτε ἀκόμα σὺς σήμερα νὰ τὸν ὑποτάξετε στὴ δικτατορία; Δὲ γυρέβετε οὐτοπιστικὰ ἐφτά πατριώτες νὰ τὸν κυβερνήσουν; Ποῦ βρέθηκαν, σὲ ποιὸν ἄλλο τόπο αὐτοὶ οἱ πατριώτες καὶ νὰ βρεθοῦν καὶ στὴν Ἑλλάδα; Πῶς κυβερνᾶν πατριωτικὰ οἱ δικτάτορες μὴν πᾶτε μακριά, δέστε σὺς μέρες μας στὴν Πορτογαλία πέραν, τώρα στὴν Ἰσπανία. Ὁ Φερρέρ, πού σκοτώσαν οἱ πατριώτες, ξέρετε τί ἦταν; Ὅχι σοσιαλιστὴς (πολεμοῦσε τὸ σοσιαλισμὸ μάλιστα) μὰ ἀναρχικὸν κλειεῖθερος, δημοκράτης καὶ ἐπαναστάτης κατὰ τῆς ἐπίσημης παιδείας τοῦ κράτους. Γι' αὐτὸ τὸ τελευταῖο τὸν σκοτώσαν οἱ παπᾶδες. Τοὺς κλόνηξε ὡς τί θέμελα τὴν κυριαρχίαν τους, φοβίζοντας τὸ λαὸ μὲ τὸ «μοντέρνο σκολιότον», ὅπου πρῶτα πρῶτα ἀπόκλεισε τὴ θρησκεία. Ἡ Καταλονία εἶνε ἡ πῶ προοδεμένη ἐπαρχία τῆς Ἰσπανίας, ἔχει μάλιστα καὶ ντόπιον γλωσσικὸ ζήτημα. Οἱ προοδευτικοὶ ὅμως ἐκεῖ δὲ γύρεβαν δικτατορία, μὰ πολεμοῦσαν τὴ δικτατορίαν, δὲν ἐπικροτοῦσαν σὰν ἐμᾶς τὸ πρόγραμμα τῶν ἐπαναστατῶν πού κοντὰ σὺς μεγάλες ιδέες θᾶλει καὶ τὴν «ἀναζω-πύρωση» τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθηματος. Ἄν θέλεις ἔλα δὴ στὴ Γερμανία νὰ σοῦ δείξω ἐγὼ τί εἶνε τὰ γερμανικὰ σκολεῖα μὲ τὴν κυριαρχίαν τῶν παπιδων καὶ τῆς ἀριστοκρατίας, μὲ τὴν πατριωτικὴ ἐκπαίδευση. Ἄς ἀφίσομε τὴν ἐπαναστατικὴν κυβερνήσῃ νὰ βιάζει ἀναμορφωτὴ τὸ Μιστριώτη στὴν Παιδείαν, ὡς μὴν ταραχοῦμε τώρα γιὰ νὰ μὴ χαλῶμε τὴ στρατιωτικὴν διοργάνωσιν τῆς Χώρας! Ἄς προσήσουν ὅλα τ' ἄλλα ζητήματα, γιὰ νὰ γίνει σιγά σιγά καὶ στόλος, πού δὲ θὰ γίνει καὶ θᾶξει μόνο ἀποτέλεσμα νὰρθοῦν γλήγορα οἱ Τούρκοι στὴν Ἀθήνα. Θὰ μοῦ πῆς ἐὰν

καλιτέρα, ὅπως μοῦ λές, πῶς πρέπει νὰρθοῦν καὶ ξένοι νὰ μᾶς κυβερνήσουν. Ἀλλοίμονο ἀπ' τὸ λαὸ ποιὸν καρτερεῖ νὰ τὸν μορφώσουν ξένοι! Καὶ λές πῶς εἶσαι σοσιαλιστὴς κιόλα! Ἀπ' τοὺς σοσιαλιστὲς αὐτοῦ ἐγὼ εἶμαι πῶ ἀπὸ σένα ἀπογοητευμένος γιατί ἀγκάλιασαν πᾶ τὴν καθαρῆ βουσα. Μὰ ὅσοι ἀπὸ τοὺς δημοκρατικὲς εἶνε πρᾶματις σοσιαλιστὲς δὲν πρέπει νὰ σταυρῶσιν τὰ χέρια. Ἄν πρέπει νὰ πάσων νάνε σοσιαλιστὲς, μὰ νὰ ἐνωθοῦνε κι αὐτοὶ σ' ἓνα σύνδεσμο μὲ σκοπὸ νὰ προπαγαντίσει στὸ λαὸ τὴ δημοτικὴ γλώσσα. Κ' ἡ γνώμη μου εἶνε πῶς αὐτὸ δὲν πρέπει νὰρχίσει μ' ἐφημερίδα, μὰ μὲ προφορικὴ προπαγάντα, μὲ τὴν ἴδρωση ἐνὸς νυχτερινοῦ σκολεῖου γιὰ τοὺς ἐργατικούς, ὅπου νὰ τοὺς διδάχῃ ὄχι βέβαια ἡ γραμματικὴ τῆς δημοτικῆς, πού τὴν ξέρουν καλιτέρα ἀπὸ μᾶς αὐτοί, μὰ προχτικὲς γνώσεις, στοιχεῖα ἀπ' τίς θετικὲς ἐπιστῆμες, νὰ τοὺς ἀναπνεύῃ ἡ κοινωνικὴ θέση τους, ἡ πολιτικὴ ἀποστολή τους, νὰ τοὺς ἐξηγηθῇ ἡ ἀφορμὴ καὶ τὸ κακὸ τῆς καθαρῆ βουσσας. Μὲ τέτια μικρὰ στὴν ἀρχή, ὅσοι φέρουν οἱ δυνάμεις μας, θὰ βάλομε τὰ θέμελα, νομίζω. Εἶνε καιρὸς οἱ σοσιαλιστὲς δημοκρατικὲς νὰ ἐνωθοῦν ὄχι νὰ πολεμήσουν τοὺς καθαρῆ βουσσάτους σοσιαλιστὲς, μὰ μὲ τὰ πραχτικὰ ἀποτελέσματα πού θὰ πιτύχουν νὰ τοὺς ἀνοίξουν τὰ μάτια στὴν πλάνη τους καὶ νὰ τοὺς δόσουν θάρρος ὥστε νὰ μπορέσουν νὰ διώξουν κ' ἐκεῖνοι τὴν πρόληψη ἀπὸ πάνω τους. Μὲ αὐτὴ τὴν πρόταση ἔρχομαι σ' ἔσένα πρῶτο ἐποβᾶροντὰς σου τὴν ιδέα νὰ ἰδρῶσεις ἓνα τέτιο οὐλλογο αὐτοῦ. Ἄν εἶστε τρεῖς τέσσεροι ἀκόμα πρόθυμοι, ὁ κ. Ρήγας Γκόλφης λ. χ. ἔρχομαι κ' ἐγὼ σὲ πρώτη εὐκαιρία. Χωρὶς φωνές, πρωτὰτα, ἀρχηγίεσ' ἐργασία μοναχά. Χωρὶς ἀτομικιστικούς σκοπούς, μὰ ὁμαδικὸ ἀγῶνα, γιὰ ὁμαδικὸ σκοπὸ. Τὸ πρῶτο πού μᾶς χρειάζεται εἶνε ἓνα μικρὸ κεφάλαιο, μὰ αὐτὸ ὡς μὴν τὸ ζητιανέψομε ἀπ' τοὺς πλούσιους, ἀλλ' ὡς πασιόσομε νὰ τὸ σκηματίσομε μὲ τὸν ὄβολο μας ἐμεῖς οἱ ἴδιοι. Ἄν δὲν εἶμαστε ἀξιοὶ νὰ τὸ κάμομε κι αὐτὸ, τότες ὡς κλεισομε τὸ στόμα μας κι ὡς κάτοσομε σταῖγά μας. Καθένας τῆς δουλιὰς του τότες κ' ἐμεῖς κι ὡς μὴν ἀπαυτοῦμε ἀπ' τοὺς ἄλλους νάνε πατριώτες. (1) μεγαλιτερος πατριωτισμός εἶνε τὸ σήκωμα τοῦ λαοῦ. Ὁ Θεοτόκης θᾶνε μαζί μας μὲ κάθε θυσία κ' ἐνθουσιασμό. Ἐλπίζω καὶ σὲ δυὸ τρεῖς ἄλλους ἀκόμα. Ἀπ' τὴν ὁμάδα τοῦ Σκληροῦ εἶμαι χωρισμένος, ἀφότου τρόμαξαν τὴ λέξη σοσιαλισμός καὶ παρᾶ τῆσαν τὴ δημοτικὴν γλώσσα, πού βέβαια δὲν εἶνε μέσο γιὰ νὰνδειχτεῖ κανένας, μὰ μοναχὰ νὰναθεματιστεῖ. Ἄν ξέρω ἂν τοῖς ἄνοιξαν τὰ «Παναθηναῖα» τίς στήλες τους. Τοὺς τὸ εἶπα πῶς χάνουν τοὺς κόπους τους. Μακάρι νὰ τοὺς δέχονταν ὅλος ὁ τύπος, γιατί ὅπου κι ἂν εἴχεται μιὰ ιδέα προοδευτικὴ, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν προοδευτικὸν. Παραδέχομαι ἐπίσης πῶς πρέπει νὰ κάνομε κάποιες ὑποχωρή-

σεις γιά νά πιτύχομε ένα σκοπό. Μά διαν οί
 δυο χωρήσεις κατατιάν ὡς στό νά θυσιάζομε
 τήν ὄσσια τῆς ἰδέας μας καί τῆς πεποιθήσῃς μας
 (ἴδε καί Δελμούζο), ἐγὼ δὲν εἶμ' ἐκεῖνος πού
 θάκοιλουθῆσω. Ἄν θέλεις λάβε τα σπουδαῖα
 ἰπόψει καί συλλογίσου τα καί σὺ αὐτὰ πού σοῦ
 προτείνω. Συννεοήσου μέ τόν κ. Ρήγα Γκόλφη,
 πού δὲν πιστέβω νάχει ἀντίρρηση νά μὴ συνεργ-
 γαστεῖ μαζί μου γιά ἕναν κοινὸ σκοπό, γιὰτι ἔχω
 ἀντιρρήσεις στή δημοουργική του ἐργασία. Ἐνας
 κοινὸς σκοπὸς θά πάει μπροστὸ ἂν θελήσομε
 νάμαστε εἰλικρινεῖς ἀναμεταξύ μας, ἂν μᾶς
 φτάνει νά ἐπιμᾶμε ὁ ἕνας τᾶλλον τοῦ ἄλλου
 χιτήρα πρῶτα, ἂν μᾶς κινᾷ ἡ πρόοδος τῆς ἰδέας
 μας πρῶτα ἂπ' τὴν πρόοδο τίτουμεν μας. Μὲ
 ἄλλους μεγαλόχημονς δημοτικιστὲς δὲν εἶνε
 ἀνάγκη νά σννεοηθεῖς. Ἄς πάρομε ἀπὲντω μας
 τὸ ἔργο ἐμεῖς οἱ μικροχημοὶ καί παρακεντέδες.
 Ἄς τοῖς νά πᾶνε στήν καλὴ κοινωνία αὐτου-
 ροῦς καθὼς λές, τοῦ Χρηστομάνου καί τοῦ
 Ξερόπουλου τίς παράστασες. Ἄν δοῦν πῶς πάει
 μπροστὸ τὸ ἔργο μας, θάρθουν νά μᾶς βοηθή-
 σουν. Ἄν τότες ἔχουν λόθο γιά τὴν πρόοδο
 τοῦ τόπου.

Σὲ φιλῶ

Κώστας

ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΗΣ

Καλέ μου κι ἀγαθὲ καρaboκύρη,
 χάλκωμα τὸ κορμὶ σου μελαψό,
 κι ἄς γέρασε, ποτὲ δὲ θά τὸ γείρει
 θάλασσα Κίρκη, ξέρα Καλυψώ.

Τὴν τρικυμία, π' ἀφορίζει στὰ μαλλιά σου,
 κι ἂν φτάσει ὡς τὸ λιμάνι τῆς ψυχῆς,
 ποτὲ δὲν μᾶς τὴν πρόδωκε ἡ λαλιά σου,
 κι οὔτε τὸ κλάμα, στάλαμμα βροχῆς

Καλὲ καρaboκύρη, μέ τὴν πίπα
 πού ἀντι καπνὸ τῆς καίς τῆ συλλογῆς,
 δὲν ξαίρω τὸ τραγοῦδι σου κι ἂν εἶπα,
 μ' ἂπ' τοῦ καημοῦ σου πίνω τὴν πηγῆ.

Βουβὴ ἡ ζωὴ σου, θύμηση καί πάθος,
 σὰ νάχεις ἀπὸ μᾶς ἀπελπιστεῖ,
 τῆς θάλασσας κοιτᾶς κατὰ τὸ βάθος
 πού φῦμειν ἔρωμένη σου πιστή.

Τὴ θάλασσα, πού ἄς πνίγει κι ἄς ματώνει,
 μὰ τῆς καρδιᾶς κρατεῖ τὸ μουσικό,
 καί τὴ στεριά, ἂν τὸ πεί, τὴν ξαρματώνει
 κι ἂπ' ἄντρα κι ἂπ' ἀρρεβωνιαστικό.

Στὸ πέλαο κι ἂν δὲ σμίξαμε μιὰ μέρα,
 στὸν ἴδιο ὁμῶς παλαίψαμε βροριά,
 καί ναυαγοὶ ἀνταμῶσαμε στὴν ξέρα
 τὰ δυὸ στοιχεῖα: τὸ πέλαο κ' ἡ στεριά.
 (Ἄπὸ τὰ «Αἰγίντικα ἀκρογιάλια»)

ΑΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Εἴτανε ξανθὸ μέσ στον κάμπο δειλί..

Εἴτανε ξανθὸ
 μέσ στον κάμπο δειλί,
 κ' εἶχα τὸν ἀνθὸ
 τῆς χαρᾶς στὰ χεῖλι.

Κ' εἶχα στὴ ματιὰ
 τὴν καθάρια ἀλήθεια,
 τὴν ψυχὴ πλατεία
 σι' ἀλαφρά μου στήθια.

Κ' εἶχα μέσ στοῦ νοῦ
 πίστι βέβαιης κρίσις...
 Φῶς γλαυκοῦ οὐρανοῦ
 ἂ, ποτὲ μὴ σβήσις.

Ὅλα ποθεινὰ
 γύρ', ἐλπιδοφόρα.
 Δέντρο' ἀερινὰ
 σὲ πλανεύτρα χώρα.

Γλύκα, ἀπανεμιὰ.
 Εὐτυχία μου ἔλα...
 Κ' εἶχα γιά ὄρες μιὰ
 στὴν κουβέντα τρέλα...

Μέσ στὴ συντροφιά
 τὸ ρυθμὸ κρατοῦσα.
 Πάει ἡ παλιὰ ἀκεφιά
 κ' ἡ θλιμένη μούσα.

Τὴν καρδιὰ συρτὴ
 φύλλο ξερὸ χάρου,
 ἄλλαζες, γιορτὴ
 τοῦ κρυφοῦ ἔρωτά μου,

κ' ἕνας πειρασμὸς
 μ' ἔτρωγε τῆς νιότης...
 Τώρα ὁ λογισμὸς
 μᾶς ἀγάπης πρῶτης

μένει, σὰν ξανθὸ
 μάγεμα τοῦ Ἀπρίλη,
 πού εἶχα τὸν ἀνθὸ
 τῆς χαρᾶς στὰ χεῖλι.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

CAESAR FLAISCHLEN

ΣΕ ΜΙΑ ΝΕΑ ΚΟΡΗ

Σ' ἔβλεπα πάντα μόνο, τὰ ρόδα νά κρατᾶς,
 σ' ἔβλεπα πάντα μόνο, μέ γέλιο χαρωπὸ
 καί μέσα στὴν καρδιὰ σου μ' ἕνα κρυφὸ σκοπό.

Κ' ἔτσι θαρροῦσα τότες, ἔτσι, Ζωή, πῶς θά περᾶς.
 Ρόδα καί γέλια καί ἡλιοφῶς,
 καί κάτου ἂπ' ὅλα μόνος, ἕνας σκοπὸς κρυφός.

ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΑΡΑΡΗΣ

ΕΝΑΣ ΧΑΡΑΧΤΗΡΙΣΜΟΣ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ὁ Παλαμᾶς βαθυστόχαστος, σοφός ὁ Παλαμᾶς ὁ δουλευτής τοῦ στίχου ὁ Παλαμᾶς ὁ δηγητής. Κοινοί τύποι καί συνειθισμένοι ἔπαινοι, καί στούς πιστούς τοῦ κύκλου τοῦ ἀκόμη. Ἐνας τίτλος ὅμως τοῦ ταιριάζει, μεγαλύτερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους, ὅσο καί ἂν φαίνεται ἀπλὸς. Ὁ Παλαμᾶς ποιητής.

Ἄλθθεια γι' αὐτὸν ἢ ὁμορφιά λογικὴ καί ἠθικὴ ἢ ὁμορφιά ἢ ἠθικὴ ἢ ὁμορφιά ζῆσι γι' αὐτὸν μιὰ ἀεικόπη δημιουργία ὡ. ραίων νοημάτων καί ὠραίων ρυθμῶν. Τὸ ἄλλο χαρακτηρίζει τὸν ποιητὴ παρὰ αὐτὴ ἢ πγκυριαρχία τῆς ὠραιολατρίας: «Ὅ,τι δὲν εἶναι ὠραῖο δὲν ὑπάρχει». Ἐτοί ἐκφράζεται μόνον ἓνας ποιητής καί ἴσως μόνον ἓνας μεγάλος ποιητής. Ἄν τὸν ἐξετάζαμε σὰ στοχαστὴ δὲ θὰ βρῖσκαμε ἀκρῆ στήν Πρωτεύκη πολυειδέα τῆς ψυχῆς του — σὰν ποιητὴ, βρῖσκουμε τὴν ἀπόλυτη ἐνότητα τοῦ ἔργου τοῦ στή λατρεία τοῦ ὠραίου, ὅπως ὅμως αὐτὸς τὸ ζεῖ.

Ὁ ἔρωτάς του πρὸς τὸ Κάλλος ἔχει δυὸ δρόμους, δυὸ ὁρμές: μιὰ ποὺ πάει κατὰ τὴν ἐξυψώση τῶν πραγμάτων καί τὴν ἰδέα, καί μιὰ ποὺ τραβάει κατὰ τὴν ἐνσάρκωση τῶν ἰδεῶν καί κατὰ τὴν ὕλη. Ὁ ποιητής ἀγαπᾷ τὴν ἰδέα στήν ἐνσάρκωσή της, μὰ καί καμμὴν ὕλη ποὺ δὲν ἐνσάρκωνει μιὰν ἰδέα. Στὸν Παλαμᾶ εἶναι ὀλοφάνεροι αὐτοὶ οἱ δυὸ ἔρωτες τοῦ καλλιτέχνη. Ἀνάμεσα πάντοτε στίς δυὸ αὐτὲς προσπάθειες πάσχει τὸ μεγάλο πάθος τοῦ δημιουργοῦ. Χαροποῖ τὸ ἀνέδασμα πρὸς κάθε ἰδανικὸ τραγικὸ τὸ γέροισμα πρὸς κάθε γήϊνο καί θνητό. Γι' αὐτὸ εἶναι μαζί ἀδάκρυτος ὑπεράνθρωπος καί ἀμαρτωλὸς ζητιάνος: γι' αὐτὸ σάρκα καί ψυχὴ ἀδιάνοχα μάχονται μὲς στὰ σωθικά του γι' αὐτὸ ἢ γυναίκα μιὰ φέγγει σὰν ζεῖρο γαλάζιο ἑαρινὸ καί μιὰ γίνεται δρακόντισσα καί λάμια γι' αὐτὸ συγκερνάει μέσα του τὸν ἀκατάδεχτο Γύφτο μὲ

τὴν καλογερικὴ του ταπεινοφροσύνη. Αὐτὸς ὁ διχασμὸς φαίνεται σὰν ἢ βαθύτερη αἰτία τῆς προσωπικότητάς του.

Ὁ ἀπόλυτος ὠραιολάτρης εἶναι καί ἀπόλυτος ἐλεύθερος. Ἄνομος, ἀπάνω ἀπὸ λογικοὺς καί ἠθικοὺς νόμους, ἀπάνω ἀπὸ θεῖες προσταγές, τ' ἀγκυλιάζει ὅλα, ἀρκεῖ νὰ μπορεῖ νὰ γίνονται ὁμορφα κατὰ τὴν ματιά του. Ὁ

Γύφτος εἶναι ἓνας ἀδιάκοπος ὕμνος στήν ἐλευθερία, ὅχι μόνον τὴν ἐθνικὴν ἀλλὰ τὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία τοῦ καλλιτέχνη Μοναχὰ ἀπ' ἐδῶ φαίνεται ἢ ἐνότητα τοῦ ἔπους. Καί ἢ πατριδολατρεία τοῦ Παλαμᾶ εἶναι μιὰ ἐνσάρκωση τοῦ ἔρωτά του γιὰ τὴν ἐλευθερία. Κοιταγμένη ἔτοι ἢ πατριδολατρεία χάνει ἐκεῖνη τὴν πρόσκαιρὴ ἐπιφανειακὴ χροιά καί παίρνει ἔναν ἀληθινὰ μεταφυσικὸ χαραχτήρα, μιὰν αἰωνιότητα ποὺ μπροστά της πρέπει νὰ μᾶς φαίνονται πολὺ χλωμοὶ οἱ συνειθισμένοι ἐθνικοὶ ὕμνοι γιὰ τὴν ἐλευθερία καί οἱ πολιτικὲς των βλάβεις.

Δημιουργοὶ δὲν ὑπάρχουν χωρὶς τὸ δάθρο μὲς ἐνότητάς μεταφυσικῆς. Τὸν Παλαμᾶ θὰ τὸν καταλάβει μοναχὰ ὅποιος μέσα στήν ἀπει-

ρομορφία τοῦ ἔργου του ἀναγνωρίσει τὴν ἐνότητα αὐτῆ. Μοναχὰ μὰ τέτοια κρίση θὰ ξαναπλάσει τὴν ψυχὴ του. Ἀπάνω ἀπὸ τὴν ιστορία, ἓνας ποιητής. Μέσα στὸ χρόνο μιὰ προσωπικότητα. Καί ἴσως καί περισσότερο — μιὰ μοῖρα.

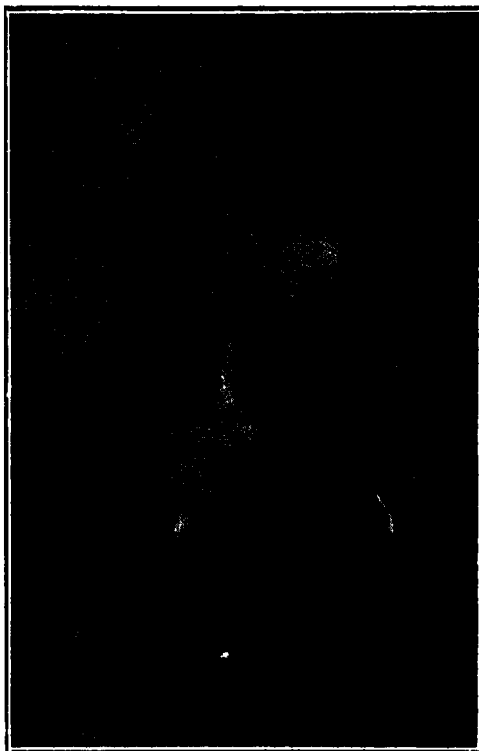
17.9.29

ΗΒΟΣ ΔΕΛΦΟΣ

Ὅταν ὁ «Νουμᾶς» βγήκε, χαρακτηρίστηκε ὡς παραφροσύνη ποὺ βῆκε περιοδικὸ στὴ δημοτικὴ γλώσσα. Σήμερον θεωρεῖται παραφροσύνη ἂν τύχει, ποὺ δὲν τυχαίνει, νὰ βγεῖ περιοδικὸ στήν καθιερούμενη. Κι αὐτὸ τὸ ἐλάχιστο καί βαραίνει στὸν ἀγῶνα τοῦ «Νουμᾶ».

(1917)

Α. Π. Ταγκόπουλος

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

(Τελευταία φωτογραφία τοῦ τὸν καταλάβει μοναχὰ ὅποιος μέσα στήν ἀπει-

ΟΝΕΙΡΕΜΕΝΟΣ ΥΜΝΟΣ

Ειρήνη, Ειρήνη, Ειρήνη!

Στή μία, στην Πολιτεία μ' Ἐσὲ π' ἢ ὑψώνεται
τοῦ πολέμου σβυστό τ' ἄγριο καμίνι,
οἱ πατρίδες γυροῦν, φιλοῦν τὰ πόδια Σου
Εἰρήνη, Εἰρήνη, Εἰρήνη!

Τ' ὄνειρό σου περνάει ἀπὸ φῶς καὶ γίνεται
ἠρησκεία. Ψυχὴ, μιὰ σάρκα θεία Σὲ ντύνει,
θαῦμα οἱ λαοὶ στὰ μητρικά τὰ χέρια Σου,
Εἰρήνη, Εἰρήνη, Εἰρήνη!

Ὅπου πατῆς, μεστὰ τὰ στάχθα φούντωσαν
βουσουμίνα δροσόνερο Σὲ χύνει,
τὰ σπατιά στην ποδιά Σου κλειδιά καὶ ἄροτρα,
Εἰρήνη, Εἰρήνη, Εἰρήνη!

Κορώνα κ' ἡ ἀθηναία ἐλά στοῦ διὰ Σου,
εἰκόνας φειδιακῆς Ἐσὺ γαλήνη,
Ψαλμοὶ Σὲ ἕμνοῦν, κρίνοι λευκοὶ οἱ καθρέφτες
Εἰρήνη, Εἰρήνη, Εἰρήνη! [Σου,
27. 7. 29 ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΡΑΜΑΣ

ΑΠΟ "Τ' ΑΜΑΡΤΩΛΑ,"

ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ

ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ

Ἀπὸ τὰ μάτια τῆς πολιτείας μᾶς ἔκρυψε τὸ
δάσος. Νύχτα βαθεῖα βρεθῆκαμε κάτω ἀπὸ
τὴ φυλλωσιά τῶν δέντρων. Ἀνάμεσα στοῦ σκο-
τάδι ἐσπίδιζε μονάχα ἡ ματιά σου μὲ τὸ λαύρο
λόθο της. Κ' ἐγὼ δὲν ἔτρεμα οὔτε ἀπὸ τὸ
νυχτερινὸ παγερὸ ἀέρα, οὔτε ἀπὸ τὸν κίνδυνο
τῆς μοναξιάς. Ἐτρεμα γιατί σὲ κρατοῦσα σφι-
χτὰ στην ἀγκαλιά μου, λάφυρο τοῦ-ἔρωτα καὶ
τῆς πολύχρονης μυστικῆς ἀγάπης.

Γύρω μας ἀνθοῦσαν τὰ λουλούδια, μὰ πε-
ρισσότερο ἀνθοῦσες, Ἐσὺ, γλυκεῖά μου, καὶ
μοῦδινες τὸ ἄρωμα τὸ μεθησιτικὸ. Κάτω ἀπὸ
τὰ προστατευτικὰ δέντρα φιληθῆκαμε ἀχόρταγα,
τρελλά, χωρὶς συγκρατεμὸ καὶ φόβο. Μοῦδιω-
σες τὸν ἔρωτα μὲ τὰ γλυκὰ του ρίγη καὶ
μοῦδιωσά τὴν ὀλόθερμη ζωὴ μου.

Ἀπὸ τὰ μάτια τῆς πολιτείας μᾶς ἔκρυψε
τὸ δάσος. Τὸ μυστικὸ μας τῆμαθαν τὰ λουλού-
δια καὶ τὰ δέντρα, τᾶκουσαν τὰ πουλιά πού
εἶχανε κουρνιασει στην πυκνὴ φυλλωσιά καὶ
τὸ γλυκοτραγουδῆσαν τὴν αὐγὴ.

Οἱ ἀνθρωποὶ πού πέρασαν ἀπὸ τὸ δάσος
καὶ τᾶκουσαν ἔμειναν μαγεμένοι. Μὰ ποτὲ δὲν
θὰ μπορέσουν νὰ νοιώσουν ποιὸς τοὺς ἔδωσε
τὴν ἀρμονία καὶ γιατί φτερουγίζουν τόσο χα-
ρωπὰ κάθε αὐγὴ καὶ κάθε βράδυ.

Μιλιά δὲν ἔχουνε γιὰ νὰ φανερώσουνε τὸ
μυστικὸ μας στοὺς ἀνθρώπους. Κ' ἔτσι τὸ γλυ-
κοκελάιδισμά των, ὁ ἔμνος μας, δὲν κινδυνεύει
ἀπὸ τὸ μῖσος οὔτε τῶν φίλων οὔτε καὶ τῶν
ἄχτρῶν. Ὑμνος ἔγινε μιὰ νύχτα βαθεῖα πού
βρεθῆκαμε κάτω ἀπὸ τὴν πυκνὴ φυλλωσιά τῶν
δέντρων σφιχταγκαλιασμένοι....

ΣΤΗΝ ΑΒΥΣΣΟ...

Σ' ἄν σάβανό μὲ τυλίγει ἡ νυχτερινὴ ὀμίχλη.
Τὸ χιονόνερο μὲ δέρνει ἀπὸ παντοῦ. Ἀσπρί-
ζουνε τὰ βουνὰ καὶ οἱ κάμποι καὶ μαυρίζει ἡ
καρδιά μου. Μὰ ἡ φλόγα τῆς ψυχῆς μου εἶναι
ἄσβεστη καὶ προχωρῶ στοῦ μεγάλο ἔρημο τα-
ξίδι.

Δρόμοι καὶ μονοπάτια κλειστήκανε ἀπὸ παν-
τοῦ. Ποῦ πηγαίνω; Κανένας ἀνθρωπος δὲν
περνάει ἀπὸ τὴν ἐρημιά μου. Κι ὅμως μιὰ
φωνὴ σατυνικὴ ἀκούεται ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν
ὀμίχλη, ἀπὸ τοὺς ἀσπρισμένους κάμπους καὶ
τὰ βουνά, ἀπὸ τὴν κόλαση τῆς νύχτας: Στὴν
Ἀβυσσο....

Γ Α Λ Η Ν Η

Πόσο σὲ ἀποζητιῶ γαλήνη τῆς ψυχῆς μου.
Ἄς μποροῦσα νᾶβρω τῆς λησμονιάς τὸ βότανο
γιὰ νὰ ξαναζήσω. Νὰ γίνω παιδί ἀμέριμο καὶ
γελαστό, ν' ἀκούω τὰ λόγια τῆς γυναίκας καὶ
νὰ φεύγω, νὰ κοιτιῶ τὴ σάρκα της καὶ νὰ
μὴν τρέμω.

Γαλήνη, πού φυτρώνει τὸ βότανο τῆς λησμο-
νιάς νὰ πῶ νὰ τὸ κόψω μὲ τὰ χέρια μου. Δὲ
θέλω ἡ μάγισσα νὰ μοῦ τὸ δώση γιατί θὰ μὲ
ξαναπλανέψη κι' ὁ πόνος μου θὰ μεγαλώση.

Γαλήνη, ἔλα κρυφὰ ἀπὸ τὴ μάγισσα, ἔλα
μὲ τὰ λευκὰ ἀγγελικὰ φτερά σου, ἔλα καὶ
κάμε τὴ νύχτα εἰρηνικὴ, ἔλα καὶ κλείσε τὰ μά-
τια μου γιὰ πάντα. Ἐλα καὶ λύτρωσέ με ἀπὸ
τὴν κόλαση τῆς ἀγρύπνιας, ἔλα καὶ πάρε με
ἀπὸ τὰ νύχια τῆς γυναίκας....

ΚΑΤΑΠΟΝΤΙΣΜΟΣ

Καράβι μου τρικάρταρο σὲ εἶχα ἀπολησμο-
νήσει. Ἡ πολιτεία μοῦ πῆρε τὸ νοῦ καὶ τὴν
καρδιά. Ἐφρυγα καὶ οἱ ναῦτες βάλανε πένθιμη
σημαία. Τ' ἄσπρα πανιά ξεθώριασαν ἀπὸ τὴν
πολυκαρία καὶ ἀπὸ τὸ δυνατὸ ἀέρα γινήκανε
κόμματα. Ὁ σκύλος μερόνυχτα ἀλυχοῦσε
πότε στην πλώρη καὶ πότε στην πρύμνη προ-
σημενοντάς με.

Τώρα ξαναγυρίζω στοῦ γιαιὸ μὲ λάφυρα καὶ
θησαυροὺς τοὺς πόνους καὶ τῆς πίκρας. Ἐλάτε
ναῦτες μου ἀγαπημένοι, ἀσπρίστε τὸ τρικάρ-
ταρο καράβι, ἀλλάξτε τὰ πανιά, βάλτε τοὺ
κόκκινα καὶ ἀφήστε τὴν πένθιμη σημαία.

Σηκώστε τὴν ἀγκυρα γιατί ἤρθε ἡ ὥρα ν' ἀ-
νοιχοῦμε στοῦ πέλαγα.

Καὶ σὺ μονάκριβέ μου πιστὲ σκύλε, γαύγιζε
χαρωπὰ, ἀποχαιρέτισε τὴν πονηρὴ πολιτεία.
Ἐγὼ θ' ἀνέβω στοῦ τιμόνι γιατί ξαίρω πού εἶναι
τ' ἀτέλειωτα βύθια τοῦ πελάου. Θάλασσα πλα-
τεῖα, παραπονέφτικες γιατί σὲ ξέχασα κι ἀγά-
πησα μιὰ μάγισσα στην πολιτεία.

Μὰ νὰ πού ἔρχομαι νὰ πέσω στοὺς βυθοὺς
σου γιὰ νᾶβρω τὴ νεράιδα. Τρικάρταρο καράβι
ἀνοίξου στοῦ πέλαγα, ἀνέμιζε τὴν πένθιμη ση-
μαία ὡς πού νᾶρθῆ ἡ ὥρα τοῦ καταποντισμοῦ
μας....

MIX. ΡΟΔΑΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΤΟΡΜ

ΟΤΑΝ ΕΓΙΝΑΝΕ ΤΑ ΜΗΛΑ

Ο ποιητής και διηγηματογράφος Θεόδωρος Στόρμ γεννήθηκε στη Γερμανία στα 1817. Τα θέματά του συνήθιζε να τα παίρνει τις περισσότερες φορές από τις τοπικές παραδόσεις και τις λαϊκές θεισσαιμονίες. Πολλά από τα διηγήματά του γνωρίζανε και το μεγάλο κοινό, όπως το «Immensee», που μπορεί να συγκριθεί με τα καλύτερα γερμανικά διηγήματα. Ο Στόρμ, ο λεπτός λορικός ποιητής που είναι, δίνει μεγάλη προσοχή στη μορφή. Γιαυτό μες σε' άπαντά του θά βρούμε μόνο τα ποιήματα εκείνα που του φαινόταν τέλεια. «Στη μουσική, λέει κάπου, θέλω ν' άκούω και να αισθάνομαι, στις πλαστικές τέχνες να βλέπω και να αισθάνομαι, στην ποίηση θέλω να αισθάνομαι, να βλέπω και ν' άκούω».

Θέ να'τανε μεσάνυχτα. Πίσω από τις φιλλίες, που έστέκαν στη γραμμή δίπλα στα κάγκελα του κήπου, ανέβη το φεγγάρι και φώτιζε μες απ' τις κορφές των δέντρων ίσαμε πέρα στον πίσω τοίχο του σπιτιού και κατά τη στενή πέτρινη αυλίτσα, που ένας φράχτης την έχωριζε απ' τον κήπο· οι άσπρες κουρτίνες πίσω απ' το χαμηλό παραθυράκι φέγγαν ολάκερες από το φως του. Κάπου κάπου, λές, ένα μικρό χροιά της έπιανε και τις άνοιγε μυστικά· μα φερά μάλιστα ο ν' άκούμπησε στο πεζούλι του παράθυρου μα κοριτσιόστικη μορφή. Είχε δεμένο κάτω απ' το σαγόνι ένα άσπρο μαντηλάκι, κρατούσε ένα μικρό γυναικείο ρολογάκι προς το σεληνόφωτο και φαινόταν ο να κοιτάη προσεχτικά την πλάκα. Έξω τη στιγμή εκείνη, χτύπησε το ρολόι της εκκλησίας παρὰ τέταρτο.

Κάτω, ανάμεσα στους θάμνους του κήπου, στο γρασίδι άπάνω και στα μονοπάτια εΐταν σκοτάδι και σιγή· μόνο το κουνάβι χωμένο μέσα στις δαμασκηιές, ροκάνιζε το φαΐ του κ' έξυνε με τα νύχια του τη φλούδα των δέντρων.

Ξάφνου άνασήκωσε το μουσούδι του. Κάτι οΐ να γλιστρούσε πέρα εκεί στα κάγκελα· ένα χοντρό κεφάλι κοιτάγε από πάνω. Το κουνάβι πετάχτηκε μ' ένα πήδημα χάμο κ' εξαφανίστηκε στα σπατάκια ανάμεσα· μα εκεί κάτω ένα κοντόχοντρο παλληκάρι σκαρφάλωσε και γλίστρησε σιγά, σιγά στον κήπο.

Άντίκρου στις δαμασκηιές, κι όχι μακριά από τα κάγκελα, στεκόταν μα άγνουστιάτικη χαμηλή μιλιά· τα μήλα εΐταν πια γινωμένα, σπάζαν απ' το βάρος τα κλαριά. Το παλληκάρι θά την ήξαιρε, γιατί της έγενεφε και της χαμογελούσε γυρίζοντας, στα νύχια, γύρω-τριγύρω της· έπειτα, άφου πρώτα στάθηκε ένα δυο στιγμές άκίνητος κι άφρονγκράστηκε, έδωσε απ' τη μέση του ένα μεγάλο σακκούλι κι άρχισε με προσοχή να σκαρφαλώνη.

Σε λίγο οΐν κάτι έτσακίζόταν εκεί πάνω, ανάμεσα στα κλώνια, και τα μήλα έπέφταν

στο σακκούλι, ένα, ένα, σε σύντομα κανονικά διαστήματα.

Μ' άπάνω σ' αυτή τη δουλειά, ένα μήλο έπεσε στη γη και κύλησε δυό, τρία βήματα πιο πέρα μες στους θάμνους, όπου εΐταν ένας πάγκος έντελώς κρυμμένος μπρος σ' ένα πέτρινο του κήπου τραπεζάκι. Άλλά εκεί πέρα— και το παλληκάρι μας δεν τ'αχε πάρει μυρουδιά—καθόταν ένας νέος μ' άκουμπισμένα τα χέρια στο τραπέζι κι έντελώς άκίνητος. Μόλις όμως το μήλο του άγγιξε τα πόδια, πετάχτηκε άπάνω τρομαγμένος· ύστερ' από μα στιγμή προχώρησε με προφύλαξη στο μονοπάτι. Εΐδε τότε εκεί ψηλά, όπου εφώτιζε το φεγγάρι, να ταλαντεύεται, δώθε κείθε, στην άρχη άνεπαισθητα, μα όσο πήγαινε και πιο δυνατά, ένα κλωνάρι με κόκκινα μήλα· ένα χέρι άπλωνόταν μες στο σεληνόφωτο και άπάνω κ' άμέσως πάλι έχανόταν μαζί μ' ένα μήλο μες στο βαθύ των φύλλων ίσμο.

Έκείνος που έστεκε από κάτω γλίστρησε σιγά σιγά κάτω απ' το δέντρο κ' εΐδε επί τέλους το παλληκάρι σκαρφαλωμένο στον κορμό οΐ μα μεγάλη μαύρη κάμια. Δύσκολο θάτανε να πη κανεις απ' το μικρό μουστάκι του κι απ' το τριμμένο κυνηγετικό σακκάκι που φορούσε, αν εΐταν κυνηγός· όμως εκείνη τη στιγμή κάτι βέβαια θά τον έπιασε, οΐν πυρετός κυνηγετικός· γιατί βαστώντας την άνάσα τ ν, οΐν νίχε κεί προσμεινει τη μισή τη νύχτα μόνο και μόνο για να πάση το λεβέντη μας μες στις μηλιές, τον άδραξε μες απ' τα κλώνια, άκουμπώντας ελαφρά μα γερά το χέρι του στο παπούτσι που κρεμόταν άπροστάτευτο δίπλα στον κορμό. Το παπούτσι ανατινάχτηκε, το κόψιμο των μήλων εκεί πάνω σταμάτησε· μα δεν άλλαξαν οΐτε λέξη. Το παλληκάρι τραβούσε, ο κυνηγός βαστούσε· πέρασε έτσι κίμηση ώρα· τέλος το παλληκάρι έκανε να παρακαλέση.

— Καλέ μου άφέντη!

— Κλέφτη! Όλο το καλοκαίρι κοιτάγες άπάνω από τα κάγκελα! Στάσου τώρα να σε κάνω εγώ να το θυμάσαι!

Κ' εΐτσι μιλώντας άπλωσε το χέρι κατ' άπάνω και βούτηξε το παλληκάρι απ' τον καθύλλο του πανταλονιού του.

— Τί σκληρό ήφασμα εΐναι τούτο, του εΐπε.

— Έγγλέζικο, καλέ μου άφέντη!

Ο κυνηγός έβγαλε ένα σουγιά από την τσέπη του και πολεμούσε με το έλευθερο χέρι του να νοΐξη το λεπίδι.

Καθώς άκουσε το παλληκάρι το τρέξιμο του έλατήριου, ετοιμάστηκε να κατέβη κάτω. Μα ο άλλος τον έμπόδισε.

— Στάσου αυτό! του εΐπε, εΐσαι άκριβώς στη θέση που χρειάζεται!

Το παλληκάρι εφάνηκε οΐ να τ'αχε ολότελα χαμένα.

— "Αχ αφέντη μου, εἶπε, κ' εἶναι τοῦ μάστορη! Μὰ δὲν ἔχεις κάλλιο καμμιά μαγκουρίτσα, αφέντη μου; Θὰ τὴν καινόνιζες μιά χαρὰ τὴ δουλειά σου μὲ μένα! Κ' ἔχει και περσότερο γούστο· ξεκουνοῦντ ἰ τὰ νεῦρα· ὁ μάστορης λέει πῶς εἶναι τόσο ὠραία, σὰ νὰ πηγαίνης καβάλλα!

Ὅσῳ—ὁ κυνηγὸς ἐτράβηξε τὴ μαχαιριά. Τὸ παλληκάρι, καθῶς ἐνοιωσε τὸ κρότο μαχαίρι νὰ γλυτριάη τόσο κοντὰ στὸ κρέας του, ἀφῆσε τὸ γεμάτο σακκούλι νὰ πέση χάμω· ὁ ἄλλος ἔχωσε προσεχτικὰ τὸ κομμένο κομμάτι στοῦ σακκαλιῶ τὴν τσέπη.

— Τώρα μπορεῖς πιά νὰ κατέβης, τοῦ εἶπε.

Δὲν ἔλαβε καμμιά ἀπάντησι. Τῶνα μὲ τῆλα τὰ λεπτά περνοῦσαν· μὰ τὸ παλληκάρι δὲν καιέβαινε. Ἐπὶ πᾶνω πού εἶτανε κ' ἐνῶ ὁ ἄλλος τοῦ τὴ σκάζωνε ἀπὸ κάτω, εἶχε ἰδεῖ, πέρα στὸ σπίτι, ν' ἀνοίγη τὸ στενὸ παραιφύρι. Ἐνα ποδαράκι τεντώθηκε ἔξω—τὸ παλληκάρι εἶδε τὴν ἀσπρη κάλτσα νὰ φέγγη στὸ σελινόφωτο— κ' εὐθὺς ἀμέσως μὰ ὀλάκερη κοπέλλα εὐρέθηκε μέσα στὴν πέτρινη αἴλι. Κράτησε γιὰ λίγο μὲ τὸ χέρι τὸ ἀνοιχτὸ παραθυρόφυλλο· ἔπειτα πῆγε ἀργὰ στὴν πορτοῦλα τοῦ φράχτη κ' ἔσκυψε μ' ὄλο τὸ κορμί της ἔξω πρὸς τὸ σκοτεινὸ τὸν κῆπο.

Τὸ παλληκάρι κόντευε νὰ βγάλῃ τὸ λαιμό του γιὰ νὰ κοιτᾷ καλά. Καὶ φαινόταν νὰ τοῦ κατέβαιναν λογῶν—λογῶν ἰδέες, γιατί τέντωσε τὸ στόμα ὡς τ' ἀυτιά του καὶ στυλῶσε τὰ πόδια του πλατιά ἀνοιγμένα σὲ δυὸ κλωνάρια τῶνα ἀγνάντια στᾶλλο, ἐνῶ μὲ τῶνα χέρι κρατοῦσε πίσω του κλειστὸ τὸ κομμένο μέρος τοῦ πανταλονιοῦ του.

— Ἐλα, ἀκόμα λοιπὸν; ρωτοῦσε ὁ ἄλλος.

— Κοντεύω, κοντεύω, ἔλεγε τὸ παλληκάρι.

— Ἐλα κάτω, σοῦ λέω!

— Καὶ τὸ κακὸ εἶναι, ξανάλεγε τὸ παλληκάρι καὶ δάγκωνε ἕνα μῆλο πού ἀπὸ κάτω ὁ κυνηγὸς τὸ ἄκουγε νὰ τρίζη, τὸ κακὸ εἶναι πού εἶμαι παπουτσιῆς!

— Κι' ἂν δὲν ἦσουν παπουτσιῆς, τί μ' αὐτό;

— Ἄν ἦμουνα ράφτης, θὰ μάλωνα μονάχος μου τὴν τρύπα. Κ' ἔξακολούθησε νὰ ροκαρίζη τὸ μῆλο του.

Ὁ ἄλλος ἔψαξε στὴν τσέπη του γιὰ νάρθη τίποτα δεκάρες, μὰ βρῆκε μόνο ἕνα ἀσημένιο τᾶλληρο. Πῆγαινε κ' ὄλας νὰ τραβήξῃ τὸ χέρι, ὅταν ἄκουσε καθαρά, καθαρά πίσω του στὴν πόρτα τοῦ κῆπου τὸν κρότο ἀπὸ τὸ ζεμπερέκι. Τὴν ἴδια στιγμή πέρα στὸ καμπαριὸ τῆς ἐκκλησιᾶς χτυποῦσαν μεσάνυχτα.— Ἄνατινάχτηκε, «Νά, βλάκα!» μπουμύρισε χτυπώντας τὸ κούτελο. Ἐπειτα ἔχωσε πάλι τὸ χέρι στὴν τσέπη, κ' εἶπε σὲ τόνο γλυκὸ: «Θάσαι φτωχόπαιδο, καμμένε!»

— Μὰ δὲ σοῦ τὸ εἶπα, εἶπε τὸ παλληκάρι, αἶμα φτύνω γιὰ νὰ κερδίσω τὸ ψωμί μου.

— Νὰ πιάσε ἔδω και πῆγαινε νὰ μπαλωθῆς. Καὶ τοῦ πέταξε ἀπάνω τὸ τᾶλληρο. Τὸ παλληκάρι τὸ ἄρπαξε, τὸ ἐξέτασε στὸ σελινόφωτο γυρίζοντάς το ἀπὸ τὴ μιά μεριά κ' ἀπὸ τὴν ἄλλη και τῶχωσε στὴν τσέπη του χαμογελώντας.

Πέρα στὸ στενόμακρο μονοπάτι, πού στὸν ὄχτο του φύτρωνε ἡ μηλιά, ξεχώριζαν μικρὰ βηματάκια και τὸ θρόισμα φουστάνιου στὸν ἄμμο ἀπάνω. Ὁ κυνηγὸς ἐδάγκωσε τὰ χεῖλια του· ἔκανε νὰ κατεβάσῃ διὰ τῆς βίας τὸ παλληκάρι, μὰ ἐκεῖνο τραβήξε μὲ προσοχὴ τὰ πόδια κατὰ πάνω, τῶνα ἔπειτα ἀπὸ τᾶλλο· χαμέ ος ὁ κόπος.

— Δὲν ἀκούς; τοῦ φώναξε λαχανιασμένος, μπορεῖς νὰ τοῦ δίνης τώρα.

— Ναί, βέβαια! εἶπε τὸ παλληκάρι, ἂν εἶχα τὸ σακκούλι!

— Τὸ σακκούλι;

— Μοῦπεσε πρὸ λίγου ἐκεῖ δὰ χάμω.

— Καὶ τί ἔχω ἐγὼ νὰ κάνω;

— Μ' ἀφοῦ στέκεσαι ἀπὸ κάτω αφέντη μου!

Ὁ ἄλλος ἔσκυψε, μισοσήκωσε τὸ σακκούλι και τάφησε νὰ ξαναπέσῃ χάμω.

— Πέταχτο κατὰ πάνω, μὴ φοβᾶσαι, τοῦ εἶπε τὸ παλληκάρι, τῶπιασα κ' ὄλας.

Ὁ κυνηγὸς ἔρριξε ἀπελπισμένη ματιὰ στὸ δέντρο, ὅπου ἡ κοντόχοντρη και σκοτεινὴ μορφή στεκότανε μὲς στὰ κλωνάρια, μ' ἀνοιχτὰ σκέλια κ' ἀκίνητη. Μὰ καθῶς ἀπὸ πέρα ὄλο και ζυγόναν σύντομα τὰ μικρὰ βηματάκια, ἔτρεξε βιαστικὰ κατὰ τὸ μονοπάτι. Ἄλλὰ προτοῦ νὰ καλονοιώσῃ μὰ κοπέλλα τοῦ κρεμάστηκε στὸ λαιμό

— Ἐρρίκο μου!

— Γιὰ τὸ Θεό! Τῆς ἔκλεισε τὸ στόμα μὲ τὸ χέρι και τῆς ἔδειξε κατὰ τὸ δέντρο ἀπάνω. Τὸν κοίταξε μ' ἀπελπισμένα μάτια· μὰ ἐκεῖνος δὲν ἐπρόσεξε καθόλου παρὰ τὴν ἔσπρωξε και μὲ τὰ δυὸ τὰ χέρια μὲς στοὺς θάμνους.

— Πού νὰ σὲ πάρῃ ὁ διάολος! — Νά, μὰ νὰ μὴ σὲ ξαναἰδῶ ἐδῶ μέσα! κ' ἄδραξε ἀπὸ χάμω τὸ βαρὺ σακκούλι και τοῦ τὸ πέταξε στεναζόντας στὸ δέντρο ἀπάνω.

— Ναί, ναί, τοῦ εἶπε τὸ παλληκάρι, παίροντας ἀπ' τὰ χέρια τοῦ ἄλλου μὲ προφύλαξη τὸ φορτίο, εἶναι ἀπὸ κεῖνα τὰ κόκκινα πού βαραίνουν πολὺ! Ἐβγαλε τότε ἕνα κομματάκι σπάγγο ἀπὸ τὴν τσέπη κ' ἔδεσε λίγο ἀπάνω ἀπὸ τὰ μῆλα τὸ σακκούλι κρατώντας μὲ τὰ δόντια του μαζεμένες τὶς ἄκρες· ἔπειτα τὸ φῶρτωσε στὸν ὄμο προσεχτικὰ, φροντίζοντας νὰ μοιραστῇ τὸ φῶρτωμα μισὸ στὴν πλάτη και μισὸ στὸ στήθος. Ἄμα τέλειωσε, κατευχριστήμενος ἀπ' αὐτὴ τὴ δουλειά, ἔπιασε ἕνα ἀπ' τὰ κλαριά πού περνοῦσαν πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του και τὸ τίναξε μὲ τὰ δυὸ του χέρια. «Κλέφτες στὰ μῆλα!» φώναξε και οἱ γινωμένοι καρποὶ κατακυλίσανε μὲ θόρυβο πρὸς ὄλας τὶς μεριές μὲς ἀπ' τὰ κλώνια.

Κάτω του κἀτι ἐδρόσις μὲς στοὺς θάμνους, μὰ κοριτοίστικη φωνὴ ξεφώνησε, τοῖ κῆπου ἢ πόρτα ἔτριξε κι ὅταν τὸ παλληκάρι ξανατέντωσε τὸ λαμό του, εἶδε τὸ παραθυράκι νὰ ἀνοιγοκλείνη καὶ τὴν ἄσπρη κάλτσα νὰ ἐξαφανίζεται πίσω του.

Ἐπειτα ἀπὸ ἴνα δευτερόλεπτο καβάλλησε τὰ κάγκελα τοῦ κῆπου καὶ κοίταξε προσεχτικὰ τὸ δρόμο, ὅπου ὁ καινούριος γνώριμός του τόχε βάλει στὰ πόδια μὲ τις μακριῆς ἀρίδες του νὰ μέσα στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ. Ἐχωσε τότε τὸ χέρι του στὴν τσέπη, ἔπιασε μὲ τὰ δάχτυλα τὸ ἀσημένιο νόμισμα καὶ μὲ τόση κακία ἐγέλασε ἀπὸ μέσα του, πὺ τὰ μῆλα ἐχόρευαν στὴ ράχη του. Τέλος, ἄμα ὄλοι μέσα ἀπὸ τὸ σπίτι μὲ ραβδιὰ καὶ φανάρια ἐτρέξανε στὸν κῆπο, τράβηξε ἀθόρυβα κατὰ τὴν ἄλλη τὴ μεριά καί, διαβαίνοντας σιγὰ σιγὰ τὸ δρόμο, χῶθηκε στὸ γείτονα τὸν κῆπο καὶ βρέθηκε στὸ σπίτι του.

(Ἀπὸ τὸ Γερμανικὸ)

Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΕΝΑ ΡΙΣΧΟΣ

Ἄσσοι Ἕλληνας ἀγαποῦν πραγματικὰ τὸν τόπο τους, ὅσοι ξαίρουνε πόσο σπάνιο εἶναι οἱ φίλοι τῆς Ἑλλάδας σήμερα καὶ πόσο πολῖτιμοί εἶναι οἱ ἐλάχιστοι πραγματικοὶ πὺ τῆς ἀπομένουν, εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν ἐννοιωσαν ἀπερίγραπτη ἀηδία καὶ ἀγανάχτηση μὲ ὅσα ἀνάρμοστα ξεστομίσει ὁ κ. Νομάρχης Ζακύνθου—σὲ ἐπίσημη μάλιστα συγκέντρωση— γιὰ τὸ μοναδικό, τὸν ἀφιλοκερδέστερο, τὸν ἐθνουσιωδέστερο, τὸν ἀκούραστο καθηγητὴ τοῦ Montpellier κ. Louis Roussel.

Ὁ κ. Νομάρχης οὔτε λίγο οὔτε πολὺ θέλοντας νὰ θίξει τὸ σοφὸ φιλέλληνα στὴ βαθύτερῃ του ὑπόστασι, τὸν ἀποκαλεῖ «δῆθεν φιλέλληνα καὶ δῆθεν σπουδαῖο καθηγητὴ», ἀφήνοντας ἔτσι νὰ ὑπονοηθεῖ πὺς μὴ καὶ τὰ αἰσθηματὰ του εἶναι ψεύτικα, τὰ ἐλατήριά του θάνα ἄλλα (τὸ δικὸ κέρδος ἴσως!) καὶ πὺς τὴν ἔδρα του στὸ Γαλλικὸ Πανεπιστήμιο τὴν κατέχει παρ' ἀξίαν σάμπως νάτανε Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν ἢ Θεσσαλονίκης.

Εἶναι αἰσχος! Αἰσχος γιὰ τὸν Ἕλληνα Νομάρχην πὺν ξεστομίσει τέτοια λόγια, αἰσχος γιὰ τὸν ἀνταποκριτὴ (!) πὺν βιάστηκε νὰ τὰ μεταβιβάσει, αἰσχος πρὸ παντὸς γιὰ τὸ «Ἐλεύθερο Βῆμα» πὺν μὲ τόσο ἐλαφρῇ συνείδηση τὰ υἱοθέτησε δημοσιεύοντάς τα ἀσχολίαστα! Γιατὶ ὁ κ. Roussel εἶναι ὁ μόνος—ἀκοῦστε το καλὰ αὐτὸ νεοέλληνας—εἶναι ὁ μόνος πὺν χρόνια τώρα ἔχει ἀφιερῶσει τὴ ζωὴ του δόκλιση γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ λογοτεχνία τῆς. Δεκατέσσερα χρόνια ἔζησε ἀναμεσὸ μᾶς, ἔφαγε ἀπὸ τὸ ψωμί μᾶς, πόνεσε ἀπὸ τοὺς πόνους μᾶς· ἐφτὰ χρόνια τώρα βγάζει περιοδικὸ μ' ἐξοδὰ του ἀποκλειστικὰ καὶ πρὸς ζημίαν τοῦ φτωχοῦ μισθοῦ του, ἀφιερῶμένο πέρα ὡς πέρα στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴ

συστηματικὴ παρακλόουθηση καὶ διαφύμηση στὸ ἐξωτερικὸ τῆς λογοτεχνίας μᾶς· κι ὅταν διωρίστηκε καθηγητὴς τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Montpellier ἴδρουσε μᾶς καὶ ἔδρα νεοελληνικῆς ζωρὶς καμμιά ἀπολύτως οὔτε τὴν ἐλαχιστότερη ἐπιχορήγηση καμμιάς κυβέρνησης ἢ κανενὸς ἰδιώτη καὶ τὴ διατηρεῖ πέντε χρόνια τώρα, διὰ δίδοντας μὲ τὴν ἐμπνευσμένην του διδασκαλία τὰ νέα μᾶς γράμματα καὶ γλώσσα.

Ὅχι λιγότερο σπουδαῖες εἶναι ἀκόμη οἱ ὑπηρεσίες πὺν προσφέρει ἀντικρούοντας κάθε τόσο μὲ διαφωτιστικὰς ἐπιστολὰς καὶ ἄρθρα πολυσελίδα ἀπὸ τις στήλες τοῦ Γαλλικοῦ τύπου ὄλες τις πλᾶνες καὶ τις συκοφαντικὰς πὺν κυκλοφοροῦν εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδας, ὄντας ἔτσι ὁ ἄμισθος καὶ ὀλοπρόθυμος δικηγόρος τῆς γιὰ κάθε περίπτωσι.

Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ «δῆθεν φιλέλληνα καὶ δῆθεν σπουδαῖος καθηγητὴς» τοῦ κ. Νομάρχην! Δὲ ντρεπόμαστε λιγάκι, καὶ δὲ φροντίζουμε καλλίτερα νὰ μάθουμε ποιοὶ εἶναι ἐκεῖνοι πὺν πραγματικὰ ἐργάζονται γιὰ τὴν Ἑλλάδα πρὸ τοῦ ξεστομίσειν παρόμοιες χυδαιότητες καὶ μικροπρέπειες. Εἶναι καιρὸς νὰ συνέλθουμε καὶ ν' ἀναγνωρίζουμε τις ὑπηρεσίες πὺν μᾶς προσφέρουν οἱ ἐλάχιστοι ἀφοσιωμένοι φίλοι τοῦ τόπου μᾶς, πὺν μᾶς ἀπομένουν, πρὸ τοῦ τοὺς χάσουμε κι αὐτοὺς γιὰ πάντα

Γ. Κ. ΚΑΤΣΙΜΠΡΑΗΣ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Κάθε φορὰ μὲ τὰ ἴδια συναισθήματα ταλαιπωροῦμε τὴ φτωχὴ ψυχὴ μᾶς. Κάθε, πὺν τὸ φθινόπωρο μᾶς ἔρχεται δεμένο στὸ συρτὸ σκοπὸ τῆς ρίμας, εἴμαστε ἀναγκασμένοι νὰ τονίζουμε τὸ περσινὸ κλαημένο μᾶς τραγούδι—(Πάνω σὲ νέο στημόνι, ἴδιο σχεδίασμα κ' ἴδια ἢ οὐσία ντυμένη σ' ἄλλο φλούδι.)

Κι' ἔρχονται πάλι νὰ μᾶς βροῦν οἱ ἀνάμνησες, πὺν μᾶς γεννᾶ τὸ νοτισμένο χῶμα, κάθε πὺν πέρασε, μὰ στέκει ἀξέχαστο, κι ὄλα τὰ πὺν μᾶς συγκινοῦν ἀκόμα. Τὰ πρωτοβρόχια, πὺν μᾶς ἀνακίνησαν, τ' ἄγουρα ἀκόμα ἐκεῖνα αἰσθηματὰ μᾶς, τὰ τρελλὰ τῆς ἀγάπης παιχνιδίσματα ἔξανα γιὰ μᾶς στὰ πρῶτα βῆματὰ μᾶς.

Καὶ κάπια δάντρια πρόωρα, ὅπου ἀνάβλυσαν καὶ κύλισαν μὲ βία μὲς ἀπ' τὰ μάτια, ὅταν ἔνα πρῶτ' ἔξιφνον ἀντικρούσαμε ὄλες μᾶς τις ἐλπίδες σὲ κομμάτια... Στὸ πρῶτο ἐκεῖνο λαφιασμένο ξύπνημα—τὴν τραγικὴν μετάπτωσι στὴν ὕλη—πὺν ἀνοίχτηκε μπροστά μᾶς σὲ ἀποκάλυψη τῆς ὄριμης ζωῆς διάπλατη ἢ Πύλη.

ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Ο «ΝΟΥΜΑΣ» συνεχίζει σήμερα την έκδοσή του, πού, για λόγους έντελώς ανεξάρτητους από τή θέληση και τήν επιθυμία του Διευθυντή του, τήν είχε σταματήσει εδώ και πέντε περίπου χρόνια. Και στήν καινούρια του περίοδο — πού τήν ελπίζει μακρόχρονη, αφού και οι φίλοι του και οι υποστηρικτές του πληθύνανε τόσο τόν τελευταίο τουτο καιρό — εμφανίζεται ως ένα καθαρά φιλολογικό περιόδιο, χωρίς να παρεκκλίνει από τις προγραμματικές δηλώσεις πού δημοσίευσε στόν αριθ. 770 (Γενάρης του 1923) και τις οποίες θεωρεί περιττό να ξαναφέρει.

Ο «Νουμάς» δέν επιθυμεί να συναγωνιστεί κανένα από επιχειρηματικό επίπεδο. Δέν είναι κερδοσκοπική επιχείρηση. Έχει συναίσθηση τής αποστολής του, καθαρή αντίληψη του δρόμου πού ακολουθεί και συνεχίζει, του δνόματος τέλους πού βαρύνει τούς ώμους του.

Ελπίζει πώς και στή νέα του περίοδο κάτι καλό έχει να προσφέρει στά Γράμματα και πώς δέν είναι περιττή απ' αυτή τήν άποψη ή προσπάθεια και ή προκοπή του.

Θά εκδίδεται ταχτικά μέσα στο πρώτο δεκαήμερο κάθε μήνα, στο σημερινό σχήμα και με δεκάξη δίσητες σελίδες.

ΕΝΑ δάκρυ, προτού προχωρήσουμε μακρότερα, στόν τάφο πού σκέπασε τόν Ίδρυτή του «Νουμά» τήν άνοιξη του 1926. Ο θάνατός του πού λίγο έλειψε να ναι κι ο δριςτικός θάνατος του φύλλου, (ως τὰ χτες άκόμη σκέψη μας εΐτανε να μην ξαναφέρουμε τὸ «Νουμά» στο φῶς, αφήνοντάς τον, έννομα με τ' όνομα και τή μνήμη Ἐκείνου) άφησε, όπως να τὸ δοῦμε, ένα κενὸ ἀληθινὸ δυσαναπλήρωτο, — ένα κενὸ, πού κατά τὸ στίχο του Ποιητῆ, δέν μπορεί να γεμίσει με άνθια. Και ως λογοτέχνης μὰ και πολὺ περισσότερο ως ἄνθρωπος, ὁ Δ. Ταγκόπουλος εΐτανε μιὰ φύση έντελῶς ξεχωριστή, ένας Ἡρωϊκὸς τύπος, πού δύσκολα βρίσκονται στόν καιρό μας. Κάτου από τὸν Ιερό του τὸν ἥσκιω, πασχίζει ὁ νέος «Νουμάς» να κινήθει.

ΑΝ αποφασίσαμε σήμερα να ξαναβγάλουμε τὸ «Νουμά», δέν είναι μόνο για να δώσουμε στους παλιούς φίλους τὸν παλιό τους σύντροφο, μὰ για να δώσουμε και στους Νέους — πού από κακή καθοδήγηση πελαγοδρομοῦνε στα Γράμματα — έναν ἀληθινὸ προστάτη και ὁδηγό. Είναι κριμα μερικὲς καλὲς προσπάθειες να γάνονται, όπως είναι κριμα να μην ἀκούγεται ή γλώσσα τῆς ἀλήθειας και τῆς εὐκρινείας ἐκεῖ πού πρέπει ν' ἀκουστέ. Ἀπὸ παράδοση φιλονεικῆς δ «Νουμάς» ἀνοίγει διάπλατα τὲς στήλες του στους Νέους, π ο ὐ ἔ χ ο υ ν ε κ α τ ι ν ἄ π ο ὐ ν ε. Σὲ γνωστούς και ἀγνωστούς.

ΤΟ γλωσσικὸ ζήτημα έχει λυθεῖ για μῆς τουλάχιστο. Ἐΐταμε, ή γλώσσα με σο και δι σκο π ο ς, όπως τὰ πρώτα χρόνια του Δημοτικιστικοῦ ἀγῶνα. Μὰ και ή γλωσσικὴ ἀναρχία, τὸ κακὸ γράψιμο τῆς Δημοτικῆς, ή φορικαλέα ένωση μεξοκαθαρεύουσας και μιχτῆς, πὼς μπορεί να κατανοηθεῖ σὲ ἔργα πού ποζάρουμε για λογοτεχνικά, σὲ ἔργα μάλιστα Νέων; Ἄγνοια, ἄγνοια και κλασσικὴ ἀμάθεια κι ἀγραμματοσύνη, συναγωνίζονται τή νεοελληνικὴ με μιὰ λέξη συνήθεια, ἡγουν τήν τεμπελιά μας και τὸ μαχμουρλήκι. Κι ὁ ἐπίσημος φιλολογικὸς τύπος ἀνοίγει τὲς στήλες του σὲ κάτι τέτοια τερατογεγήματα. Ἐλα Χριστέ και Παναγιά, — τι να ποῦμε!

ΔΙΣΧΟΣ, αἰσχος, καθῶ, πολὺ σωστά σημειώνει

συνεργάτης μας, ὅσα γραφήκανε και εἰπωθήκανε για τὸν κ. Ρουσσὴ, ἐπειδὴ, λέει, ἔκανε τὸ μεγάλο ἀμάρτημα να συζητήσει στο «Libre» τὲς ἀνακαλύψεις του Καιροφύλλα για τὸ Σολωμό. Και βρήκε τὸ μυελὸ του δ χριστιανός, λὲς κι αὐτὸς μᾶς τὸ πρώτο πὼς δ' Ἐθνικὸς μας Ποιητῆς εΐτανε νόθος, πὼς ἔπινε κολώνια και δέν ἔρωγε ἀπὸ τὸν καμὸ του πιτσούνια, ἔνεκα οἱ... Ἐλεύθεροι Πολιορκημένοι του Μεσολογίου. Και ξεχάστηκαν, ἀπὸ τὴ φούρια μας κι ἀπὸ μιὰ παθολογικὴ Σολωμολαγρία, ὅλες οἱ ὑπηρεσίες πού μᾶς έχει προσφέρει δ σοφὸς κι ὡς τὸ κόκκαλο βέρος φιλέλληνας. Κρίμα κι δέν είναι Ρωμηὸς δ κ. Ρουσσὴ — για να τὸυ τὸ συγχωρέσουμε — ἄνοιξει τὰ πέντε του δάχτυλα και κατά τὸ Ρωμαϊκὸ τρέπο να μᾶς πληρώσει.

ΑΠΟ τὸ σημερινὸ φύλλο ἀρχίζουμε τὸ τύπωμα μᾶς σειρᾶς ἀπὸ ἀνέκδοτα γράμματα του μακαριτῆ Χατζόπουλου, πού ξεκαθαρίσαμε ἀπὸ μιὰν ἀληθινὰ δ γ κ ὡ δ η ἀλληλογραφία, πού κατακλύζει τὰ ἀρχεῖα του «Νουμά». Στὰ γράμματα αὐτὰ προβάλλει δλοζώντανος δ συγγραφέας τῆς «Τάσως», με ὅλες τὲς ζευζευτιές και τὲς γρηρίεις του, τὲς προσωπικὲς του συμπάθειες και τὸυς θυμὸς του, τ' ἀλλεγοριστίσματα και τὲς ἀνησυχίες του. Ἀναφέρονται στήν περίοδο πού ἔγινε ή πρώτη σοσιαλιστικὴ συζήτηση στο «Νουμά» (1907—1909) και στήν ἐποχὴ πού συζητήθηκε τὸ γλωσσικὸ ζήτημα στή Βουλῆ (1911). Σὲ κατοπινὰ φύλλα θὰ δώσουμε κι ἄλλα γράμματα ἀπὸ τήν Α' περίοδο (τὴ ζωηρότερη, 1903—1912), γράμματα του Κουρμένου, Μαβίλη, Κ. Θεοτόκη, Ἐφταλιώτη, Πάλλη, Ψυχᾶρη, Παλαμᾶ, Α. Πατροκόκκινου, Ἰδα, Σπῆλ. Ηασαγιάννη κ. ἄ., πού, μαζὶ με τὸ γενικότερο φιλολογικὸ χαρακτηρισμὸ, μᾶς φανερώνουν με πόση θέρμη εἶχανε καταπιαστῆ τὸν Ἄγωνα οἱ πρώτοι Δημοτικιστῆς και πού εΐτανε και μένει τὸ ἀληθινὸ πορτραῖτο του Ίδρυτῆ του «Νουμά». Τὰ γράμματα αὐτὰ ἀπενθύνονται τὰ περισσότερα στο μακαριτῆ Ταγκόπουλο.

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ τῶν Θεατρικῶν συγγραφέων ἔβγαλε τὴ σοφὴ τῆς ἀπόφαση για τὸ ἔργο του κ. Τίμου Μωραϊτίνη. Ἡ «Ἄκωια Ζωή» δέν είναι κλεμένη ἀπὸ τὸ «Ντοκτιέρ Μιράνλ» τῶν Ντεφλίε και Κροαστ. Είναι γνήσιο Ἑλληνικὸ κατασκευάσμα, πασαιλισμένο με ἀρκετὴ φιλοσοφικὴ ζάχαρη και με κρέμα λυρισμοῦ. Ὑστερ ἀπὸ τὸ «ἀνακοινωθέν» τῆς Ἐταιρείας, ὁ κοσμάκης ἀνάσανε!...

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Μούγλα τῆς καθαρεύουσας ἀκόμη σὲ σκεπάζει
κι ὁ μαρμαρένιος Πλάτωνας στήν πόρτα σου γελᾷ.
Ὁ Σκίπτης κι ὁ Σικελιανὸς ἀπόξω κάνουν χάρι
κι ὁ Παπαντώνης ἔρχεται μέσα να μπῆ δειλά.

ΣΕ ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΗΜΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ἡ κλασσικὴ σου τεμπελιά κ' ή ἔξπλα τῆς ἀρίδας
σ' ἔκαναν μέλος τῆς σοφῆς... Ἐκατονταετηρίδας.

ΣΤΟ ΣΠΥΡΟ ΜΕΛΑ

Πολὺ τὴν κράτησες, Μελά, τὴ Λεύτερη σκηνὴ σου
πού ἀνέβασε τὴ φίρμα σου σὲ δόξες παραδείσου.
Τώρα καιφὸς να τὴν ἴδου ν μάτια δικῆς σου γνώσης
και με τὰ ἴδια χέρια σου λαμπρὰ να τὴν ξυλώσης.

ΠΙΚΡΑΓΚΑΘΗΣ

ΨΥΧΑΡΗΣ

Αυτή τη στιγμή—πὸν τὸ φύλλο ἐτοιμάζεται νὰ πέσει ἀπὸ πιεστήριο—μᾶς ἦρθε ἀπὸ τὸ Παρίσι ἡ σκληρὴ ὄσο κι ἀναπάντεχη εἶδηση πὼς χάσαμε τὸν Ψυχάρη. Ἡ θλίψη μας εἶναι ἀπάνταστη. Ξεχνᾶμε κάθε πίκρα, κάθε φαρμάκι πὸν τυχὸν μᾶς ἐπότισε τὰ τελευταῖα τοῦτα χρόνια, καὶ θυμόμαστε μόνο τὸν Ἀρχηγὸ τοῦ Ἀγῶνα, τὸν τρανὸ πολεμιστὴ πὸν κάτω ἀπὸ τὰ φτεροῦγια του μᾶς συγκέντρωνε καὶ μᾶς ἔδινε δύναμη καὶ θάρρος νὰ τραβᾶμε μπροστά. Γιὰ χρόνια ἐμβλημα τοῦ «Νουμά» τὸ «Ἐνας Λαὸς ὑψώνεται ἅμα δεῖξη πὼς δὲ φοβάται τὴν ἀλήθεια». Ὡς τὰ 1924, πὸν σταμάτησε τὸ φύλλο γιὰ δευτέρη φορὰ, γεμάτοι οἱ τόμοι του ἀπὸ κηρύγματα, ἐπιστομηνικὲς ἀλήθειες, λογοτεχνήματα τοῦ Ψυχάρη. Νουμᾶς καὶ Ψυχάρης ἓνα. Κ' ἡ πολεμικὴ σὲ πρῶσωπο τοῦ ἐνὸς ἀνιχτύπημα σὲ πρῶσωπο τοῦ ἄλλου

Μετὰ τὸν Ἑφταλιώτη, τὸ Θεοτόκη, τὸ Χοτζόπουλο, τὸν Ταγκόπουλο, πέει κι ὁ Ψυχάρης. Ἡ θλιθερὴ αὐτὴ δεκαετία θὰ κλείσει μ' ἓνα βαρὺ ἀπολογισμό. Ἀδειανὲς θέσεις πὸν δὲ θὰ γεμίσουνε ποτέ. Κοντύλια πὸν δὲν τὰ ἰσοφαρίζει καμιὰ ἐνέργεια, κανένας δημοσιογραφικὸς ἀλλαγμὸς κανένας ἀπὸ κείνους τοὺς σπουδαίους πὸν εἶχανε «σοβαρὲς καὶ δίκαιες ἐπιφυλάξεις σὲ μερικὰ σημεῖα τῆς λύσεως πὸν πρόβαλλε ὁ Ψυχάρης».

Σ' ἓνα του γράμμα, χρονολογούμενο ἀπὸ τὴς 20 Ἰουνίου τοῦ 1924, ὁ μάγος συγγραφέας τῆς «Ζωῆς κι Ἀγάπης σὴ μοναξιά» ἔγραφε παραπονούμενος σὸν Πάνο Ταγκόπουλο, πὸν δὲν τοῦ περνοῦσε—καθῶς τὸ νόμιζε -- ἀ μ ἔ σ ω ς τ' ἄρθρα του σὲ «Νουμά».

«...Πάνο, δὲ μὲ θέλεις πιά ;

Ἔχε ς ἄδικο, Πάνο.

Ἄδικο ἔχεις, ἐπειδὴ δὲν εἶναι σὸν οὐρανὸ γραμμένο νὰ σὲ σκοτίσω πολλὰ χρόνια.

Πάνο, ἄδικο ἔχεις. ἐπειδὴ ὄσο ζῶ, μὲ διαβάζουνε καὶ τοὺς διασκεδάζω ..»

Ἦξαιρε, βλέπετε, πὼς ὑπῆρχανε καὶ λογοτέχνες «μὲ σοβαρὲς καὶ δίκαιες ἐπιφυλάξεις», πὸν τοῖς... διασκεδάζε.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Ἄς εἶναι ! Ἡ μαύρη ἀδλαία ἔπεσε, σκεπάζοντας μὲ τὸ βαρύντατο κρέπι τῆς ὀμορφίης καὶ ὀμορφίης ἐμπάθειες. Τὸ ἄτομο Ψυχάρης δὲν ὑπάρχει πιά. Ταξιδεύει μὲ τὸ χρυσὸ του κιβούρι σὲ λιμάνια ἀθάνατα. Καὶ μένουνε, σὰ γαλάζια κυματάκια ξοπίσω του, ὄλες οἱ καλωσύνες τῆς ψυχῆς του, ἡ θερμὴ ἀγάπη του σὴν Ἑλλάδα, ὁ κάματος κ' ἡ ἀσβυστὴ λαχτάρα του γιὰ τὸ ξύπνημα τοῦ δυστυχημένου αὐτοῦ Λαοῦ. Μένει ὁ Ψυχάρης ἐπιστήμονας, γλωσσολόγος, λογοτέχνης, ποιητής : Ὁ ποιητὴς πὸν μὲ τὸ «Τὰξίδι» του σὲ 1888 ἔρρηξε τὸ γόνιμο σπέρμα γιὰ μιὰ ἐντονώτερη καλλιέργεια, ἔτσι πὸν νὰ μποροῦμε σήμερα ἴδχουμε ἓνα τέλειο ἐκφραστικὸ ὄργανο σὲ δλοζῶντα νη γλώσσα. Μένει ὁ σοφὸς ἐπιστήμονας πὸν ἔδωσε τὴν καλοζυγισμένην στρογγυλὴν φράση, τὸ μουσικώτερο περὶ λόγου, γραμματικὰ σωστὸ καὶ συνταγματικὸ Ἡ μεγάλη καρδιά πὸν φλογίστηκε ἀπὸ ἔρωτα : ὁ ῥομανζογράφος πὸν ἔπλεξε τὸ εἰδύλλιο τοῦ Πετρογιάννη καὶ τῆς Μυριέλλας μέσα σὲ βαθθησκιωτα ροιμάνια τῆς Σάντα - Κλάρας. Ὁ πολεμιστὴς πὸν ἀνοιξε τὴς πύλες μιᾶς ἀληθινὰ ὠραίας κι ἀξέχαστης ἐποχῆς...

Τὸ δάκρι ὄλων ἐκείνων, πὸν ἀγωνιστὴν κανε κοντὰ Του τὸν ἴδιο τραχὺ μὰ καλὸν ἀγῶνα, ἄς κἀνει πανάλαφο τὸ χῶμα πὸν τὸν σκέπασε, — τόσο ἀλαφρὸ :

σὸν τῆς ἐλπίδος τὸ φύλλο,

σὸν τῆς δροσιάς τὸ σταλαγμα...

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΠΕΤΡΟΥ ΑΦΘΟΝΙΑΤΗ : Πρόσφυγες, Ἐκδοτὶ κὸς Οἶκος «Ἀγῶν». Παρίσιοι 1929, σελ. 126 δρχ. 20.

Ἐνας τόμος διηγήματα μὲ τὸν τίτλο «Πρόσφυγες» βγαλμένος ἀπὸ τὴ σύγχρονη ἑλληνικὴ πραγματικότητα, καὶ καθρεφτίζοντας, κατὰ τὸ δυνατό, κάποιες ἀπόψεις τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος, μᾶς ἦρθε ἀπὸ τὸ Παρίσι. Ὁ συγγραφέας του κ. Π. Ἀφθονιάτης, ἀγνωστός μας ὡς τὸ τώρα, καὶ γιὰ τοῦτο πῶς συμπαθητικὸς, παρουσιάζεται πρῶτ' ἀπ' ὄλα, δεμένος μὲ τὴν πατρίδα του, ἀντίθετα μὲ τὸν κ. Θρ. Καστανάκη, πὸν προσπαθεῖ ν' ἀνυψωθεῖ κάτω ἀπὸ τοὺς Παρισίους οὐρανοὺς, ἐρμηνευτὴς τῆς παγκόσμιας ἀνθρώπινης ψυχῆς, σὰ νὰ μὴν τὸν χωροῦν τὰ ἑλληνικὰ σύνορα, πὸν μολταταῦτα βρίσκει τόπο καὶ τρόπο ν'

άπλωθει και να σαρκωθεί ο στοχασμός και η τέχνη του κ. 'Αφθονιάτη. 'Η σκέψη του ή καλύτερα ο σκεπτικισμός του, καθώς εκδηλώνεται στα αισθήματα, στους στοχασμούς και στις πράξεις των τριών ήρώων των διηγημάτων, του Γιακουμή, του Μανώλη, και του Καπτά—Μήτσου, δείχνει πως ο συγγραφέας ξαίρει να παρατηρεί και να σφυγμομετρεί μ' ενδιαφέρον και χωρίς ιδεολογικές αποκλειστικότητες, τον σύγχρονον Έλληνα. πρόσφυγα της Μικρασίας και της ζωής μαζί.

Όσο και αν τύποι αυτοί παρουσιάζουν πάμπολλα στοιχεία ομοιότητας μεταξύ τους, και με κάποια μονοτονία και άβασωσύνη στο ξετύλιγμά τους, συμπληρώνουν ο ένας τον άλλον, και πλάθουν τον Ένα, τον αντιπροσωπευτικό της εποχής μας. Είναι ο μισομορφωμένος, ο μισοαριστοκρατής, ο δουλευτής, που έχει κάποιες ήθικες άτομικές βάσεις, έξω από τις λογής ιδεολογίες, μα που δε μένουν σταθερές, και μεταβάλλονται ανάλογα με τις εξωτερικές συνθήκες της ζωής. Είναι αυτός που νοιώθει τον άδριστο πόθο να δημιουργήσει κάτι, μα που πέφτει όλοένα, από έντύπωση σ' έντύπωση, ζητώντας το ήθικό βάθος των πραγμάτων, που τα διακρίνουν ψυχικές μεταπτώσεις άπύτομες, τυρρανικές, χωρίς να μπορεί να πιστεεί άπό πουθενά σταθερά και άκλόνητα, για να δημιουργήσει το δρόμο του έαυτού του. Δέ μπορεί να ξεφύγει, να υποτάξει το περιβάλλον του. Κάθε επιπόλαια έντύπωση, του άστροφάει και σάν άποκάλυψη, που στο τέλος άποδεικνύεται ψευτιά, σάν πολλές προηγούμενες. 'Ο Γιακουμής, ο ήρωας του πρώτου διηγήματος, άφου δοκίμασε τη μελέτη, την άγάπη, φεύγει στερνά για τον πόλεμο «για να πολεμήσει για τη μεγάλη ιδέα». Μά είναι βέβαιο, πως άν δέν ακοτώθη, θά γύρισε πίσω με συντριμμένο το ήθικό του. 'Ο Μανώλης, που δέ μπορεί ν' άντικρ'σει την κομμουνιστική ιδέα, άν κ' επιθυμεί την παγκόσμια καλύτερηση, έκμηδενίζεται μπροστά στην άρρώστεια, που τον προσβάλλει ξαφνικά, και χάνει το ήθικό του. 'Ο Καπτά—Μήτσος, νέος ναυτικός, έχοντας την δρεξη να δουλέψει και να δημιουργήσει τον έαυτό του μέσα στο πλαίσιο της άστικής κοινωνίας, νοιώθει συμπάθεια προς την Κομμουνιστική ιδέα, που πρώτα την καταδίκασε, βλέποντάς την μεσ' άπό τα βιβλία, παρασυρμένος τώρα άπό τους ναύτες τ'έν καρβιτών του, που του την έδειξαν μέσα στη ζωή. Δέ μπόρεσε να συλλάβει το πλάτος της ιδέας, είχε άνάγκη άπό μία ύλική παράστασή της. 'Ο ένθουσιασμός πάει περ' άπό τη δυναμικότητά του.

Αυτή είναι σε γενικές γραμμές, η ουσία των διηγημάτων, με την παρατήρηση πως παρουσιάζουν κάποια δυσαναλογία με την τέχνη τους. Καθάρά διηγήματα δέν είναι. Δέν έχουν την άρμονική σύνθεση ενός διηγήματος, τον χρωματισμένο ανάλογα με τα πρόσωπα διάλογο. Τό σφος βέβαια πλούσιο κι' ευγλωττα χυμένο, άν και κάπως άνώμαλο, και ή περιγραφική δύναμη, τό πιδ μεσ'το προτέρομα του συγγραφέα. Δείπει όμως ή ένότητα του συνόλου, που δίνει τον άκέραιο χαρακτήρα ενός διηγήματος. Τό δεύτερο, μάς φαίνεται και τό άριώτερο. Μιά γοργότητα στο ζήτημα της υπόθεσης, χαρίζει μια ζηλευτή πλαστικότητα στο σφος, που δέν υπάρχει σ' άλλα δυό. 'Η περιγραφή, ζωντανεύει τ' άντικείμενα. 'Η φύση της Μικρασίας, τό Πειραιώτικο λιμάνι, κάποια σκηνή στο Φούρνο, παίρνουν παθητικό τόνο, κάτω άπό τό κοντύλι του καινούριου συγγραφέα, που άν και μένει στο Παρίσι, ζει με τό είναι του στην Ελλάδα, και συμμερίζεται τον πόνο, τό οίσθημα και τις άησυχίες των πατριωτών του. Έχουμε άνάγκη σήμερ' άπό διανοούμενους κατατοπισμένους στα πράγματα, για να δημιουργηθή στον τόπο μας άληθινή πεζογραφία. Γιατί στην Ελλάδα, παρουσιάζεται τό εξής φαινόμενο: Οι παλιοί προσπαθούν να στηρίξουν τα μισογρεμισμένα κάστρα τους και οι νέοι να ύψώσουν Παρισιούς Ψύργους του Άϊφελ, και Σοβιετικά Κρεμλίνα.

Α. Κ.

ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

'Ο «'Ονειρευμένος Ύμνος» του Παλαμά, έγράφηκε ειδικά για τό Συνέδριο της Ειρήνης, που γίνεται αυτές τις ήμέρες στην Άθήνα.

Προκηρύχθηκε διεθνής διαγωνισμός για τη μελοποίησή του και άποδόθηκε γαλλικά σε άριστοτεχνική μετάφραση άπό τό γνωστό Ποιητή και Νομάχη Σάμου κ. Εύστράτιο Άθανασιάδη.

Πρόκειται να τραγουδηθεί κατά την ένυρξη του Συνεδρίου άπό τον τενόρο Λάππα.

—'Ο «Πατέρας», που δημοσιεύεται στις πρώτες σελίδες του σημερινού φύλλου, είναι άπό τά τελευταία διηγήματα του Δ. Ταγκόπουλου, γραμμένο τον 8)βρη του 1925.

—'Ο ταχτικός συνεργάτης μας κ. Άπόστολος Μαγανάρης θά δώσει σε κατοπινά φύλλα του «Νουμά» όλόκληρη σειρά μεταφράσεις άπό τραγούδια Γερμανών ποιητών.

—Στό ερχόμενο φύλλο θά δημοσιευτεί ένα χαρακτηριστικό κομμάτι άπό την «Πειθεοίλεια» του Κλάιστ, μεταφραμένη στη γλώσσα μας και σε στίχους άπό τον Ποιητή των «'Ολέθρων» κ. Γιάννη Οικονομίδη. Έπίσης θά δημοσιευτούν κριτικό άρθρο του Παρορίτη «Για να γνωρίσουμε τό Σολωμό», καινούρια τραγούδια του Έβρου Δελαφού — που εμφανίζεται για πρώτη φορά άπό τις στήλες περιοδικού, έξόν άπό τά βιβλία του—στίχοι του Πάνου Ταγκόπουλου κ. ά.

—'Ο Σκίπης δημοσίεψε στα «Έλληνικά Γράμματα» (άρθ. 60—62) τρία άρθρα για τον άλησμόνητο Ποιητή του Πέτρακα και της Ταυγέτας, Σπήλιο Πασαγιάννη, που πολύ μάς συγκίνησαν. 'Ο Πασαγιάννης είτανε ένας άπό τους πρώτους συνεργάτες του «Νουμά».

—Στό ίδιο περιοδικό διηγείται με άρκετη χάρη ο Σπατολάς τά ιστορικά του φιλολογικού καφενείου «Μαύρος Γάτος».

—Άκετές σελίδες άπό τό ερχόμενο φύλλο μας θά ναι αφιερωμένες στη μνήμη του Ψυχάρη. Άρθρο αναλυτικό θά δημοσιέψει ο Ρήγας Γκόλφης.

—Οι Μιχάλης και Βισοπίθης της «Σύγχρονης Σκέψης» του Σικάγου μεταφράσαν όλο τον «Τάρο» του Παλαμά έγγλέζικα και σε στίχους. Άπό χειρόγραφα που είδαμε, ή μετάφραση φαίνεται πολέ επιτυχημένη.

—'Η «Semaine Egyptienne» έτοιμάζει ένα πνευματικό τεύχος για τον Παλαμά. Έξόν άπό γνώμες Έλλήνων Λογίων και Πολιτικών, θά περιλάβει και κρίσεις του Έρριώ, του Μωρούδ, του Μπιντού κ. ά. για τό έργο του άληθινά μεγαλόπνοου Ποιητή.

—Με χαρά μας μαθαίνουμε πως ψηφίστηκε καθηγητής της Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ο Δ. κ. Εύαγγελίδης, ο παλιός συνεργάτης του «Νουμά» και ποιητής, γνωστός με τό ψευδώνυμο Μήτης Καλαμάς.

—'Ο «Νουμάς» άνταλλάσσεται μόνο με φιλολογικά περιοδικά και κρίνει κάθε λογοτεχνικό βιβλίο που θά του σταλεί σε δυό άντίτυπα.

—Δωρεάν δέ στέλνεται σε κανένα.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
Χ. ΓΑΝΙΑΡΗ
Σοφικλίου 3, - Αθήναι

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΑΣ
ΣΤΡΑΤΗ ΔΟΥΚΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥ
Τὸ στολίδι κάθε Ἑλληνικοῦ σπιτιοῦ Δρ. 15
ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΥ

ΤΡΕΛΛΟΣ ΑΠ' ΑΓΑΠΗ
Τὸ Ἑγχειρίδιον κάθε Ἐρωτευμένου Δρ. 15
Γ. ΑΘΗΝΑΣΙΔΗ

Ἡ ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΟΚΗΡΙΑ
ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΙΑ
Τὸ ἀπαραίτητον ἐφόδιον κάθε δασκάλου Δρ. 20
ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΥ

Ἡ ΜΙΚΡΟΥΛΑ
Τὸ βιβλίον τοῦ Πόνου καὶ τῆς Ἀγάπης Δρ. 15
Ζητήσατε Γενικὸν Τιμοκατάλογον
Δόσεων

ΚΑΤΗΝΙΖΕΤΕ
Τὰ Ἐδγευστότερα **ΤΕΛΕΙΟΝ**
Σιγαρέττα

ΑΔΕΛΦΩΝ Β. & Μ. ΜΕΞΗ ΣΤΑΔΙΟΥ 17

ΕΘΝΙΚΟΝ ἸΝΚΕΙΟΝ
ΘΕΟΔΩΡΟΥ Σ. ΚΩΤΣΙΟΥ
ΕΝ ΑΜΑΡΟΥΣΙΩ

Λειτουργεῖ δυνάμει ἐιδικῆς ἀδείας τοῦ Ὑ-
πουργείου τῆς Παιδείας.
Περιλαμβάνει α' ἑξατάξιον Δημ. πλήρες,
β' Ἡμιγυμνάσιον (α' καὶ β' Γυμνασίου) κατὰ
τὴν νέαν ἐκπαιδευτικὴν μεταρρύθμισιν.
Λέχεται ἐξωτερικοῦς, οἰκοτρόφους καὶ ἡμιο-
κοτρόφους.
Εἶναι ἰσότιμον πρὸς τὰ Δημόσια τοῦ Κρά-
τους σχολεῖα.

Ὁ ΤΖΙΜΗΣ
Ὁ ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ
ΣΤΟ ΜΑΡΟΥΣΙ } **Ἔχει**
ΤΟ ΠΙΟ ΦΙΝΟ ΚΡΑΣΙ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΚΛΕΚΤΟΤΕΡΟΥΣ
ΜΕΖΕΔΕΣ

ΖΥΘΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΝ

“ Η Β Η ,”

ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ

Κουζίνα Εὐρωπαϊκὴ

Ζῦθος Φιξ

Περιποιήσις ἄκρα

ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΗ ΣΧΟΛΗ Ἡ “ΑΝΑΤΟΛΗ,”

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Γ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

ὉΔΟΣ ΑΒΕΡΩΦ 21 ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 19 β'.

Περιλαμβάνει Δημοτικόν, Γυμνάσιον μέχρι τῆς τελευταίας Τάξεως. Πλήρης Ἐμπορικὴ
Νυκτερινὰ τμήματα Ἐμπορικὰ καὶ Ξένων γλωσσῶν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΝ ΚΟΛΩΝΩ, ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ 47

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά και Αποθεματικά Δραχμῶς 1.205.000.000
 Καταθέσεις (τῆ 30 Ἰουνίου 1929) > 6.250.000.000

Διοικητής
ΙΩΑΝ. Α. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΣ

ὑποδιοικητής
ΑΔΕΣ. Γ. ΚΟΡΙΖΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ :

* Άγιος Νικόλαος (Κρήτης)	* Ἡράκλειον, Κρήτη	Μεγαλόπολις
* Ἀργίνοι	Θεσσαλονίκη	Μεσολόγιον
* Ἀθήναι	Θῆβαι	Μεσσήνη
* Ὑπόστημα Μητροπόλεως 11	Θήρα	Μιτυλήνη
Πρακτορεῖον Καλλιθέας	* Ἰθάκη	Ναύπακτος
Πρακτορεῖον Παγκρατίου	* Ἰστιαία (Ξηροχώριον)	Ναύπλιον
Πρακτορεῖον Νέας Ἰωνίας	* Ἰωάννινα	Νιγρίτα
Αἴγιον	Καβάλλα	Ξάνθη
* Ἀλεξανδρούπολις	Κολάβρυτα	Παζοὶ
* Ἀλμυρός	Καλάμαι	Πάτραι
* Ἀμαλίας	Καρδίτσα	Πειραιεύς
* Ἀμφισσα	Καρπενήσιον	Πόρος
* Ἀμόνταιον (Σόροβις)	Καστορία	Περέβεια
* Ἀργοστόλιον	Κατερίνη	Πύλος
* Ἄρτα	Κέρκυρα	Πύργος
* Ἀταλάντη	Κιλκίς	Ρέθυμνος
Βάμος, Κρήτη	Κοζάνη	Σάμος
Βέροια	Κομοτινή	Σέρραϊ
Βόλος	Κόρινθος	Σητεία, Κρήτη
Γρεβενά	Κύθηρα	Σουφλίον
Γύθειον	Κύμη	Σπάρτη
Διδυμότειχον	Κυπρισσία	Σύρος
Δημητσάνα	Λαγγαδᾶς	Τρίκαλα
Δράμα	Λαμία	Τρίτολις
* Ἐδεσσα	Λάρισα	Φλώρινα
* Ἐλασσών	Λεβάδεια	Χαλκίς
* Ἐλευθερούπολις (Πράβιον)	Λευκάς	Χανία
Ζάκυνθος	Λήμνος	Χίος

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕῶ ΥΟΡΚῆ 51 Maiden Lane

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΝ ΣΙΚΑΓῶ : 33 S. Clark Street

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ Ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικᾶς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέρον-
 τας ὄρους.

Δέχεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ τα-
 μειυτηροῦ) εἰς δραχμᾶς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοικὰ ἐπιτόκια.